

DIRVA

Nr. 27

Kovas-March 6, 1963

Cleveland, Ohio

Kremliaus - Vatikano santykiai

NUO 1956 METŲ NIKITA CHRUŠČIOVAS LĖTAI, BET SISTEMATINGAI EINA PRIE DIPLOMATINIŲ SANTYKIŲ TARP SOVIETŲ SĄJUNGOS IR VATIKANO NUSTATYMO. — JIS UŽTAI ATIDEDA SAVO KELIONĘ ROMON IKI BUS PARUOŠTA DIRVA PRIVAČIAI AUDIENCIJAI PAS POPIEŽIŲ, O KOL KAS NIKITA RAGINA SENĄJį ADENAUERĮ BŪTI DAR UOLESNIU KATALIKU!

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

Unitų metropolito, Lvovo arkivyskupo Juozapo Slipų paleidimas iš sovietinių kalėjimų, kuriuose jis praleido 18 metų, ir leidimas jam išvažiuoti į Romą, kur jis labai jaudinančiai buvo sutiktas popiežiaus Jono XXIII, iš naujo atkreipė politinių sluoksnių dėmesį į Sovietų-Vatikano santykius.

Buvo laikai, kada sovietai popiežių laikė savo priešu, kurio įtaka po truputį mažėja. Atminimas būdingas Stalino klausimas F.D. Rooseveltui: "Kiek divizių turi popiežius?" Nikitai Chruščiovui įsistiprinus Kremliuje, sovietai pradėjo lankstesnę užsienio politiką, įskaitant ir santykius su Vatikanu. Pirmą daugiau ar mažiau oficialų kontaktą su Vatikanu sovietų vyriausybė bandė užmegsti 1956 m. rugpjūčio mėnesį, kada Kremlius išleido atsisaukimą į viso pasaulio vyriausybes, ragindamas nusiginkluoti. Tą atsisaukimą Vatikanui buvo pavesta įteikti sovietų charge d'affaires Romoje Pošidajevui. Tačiau Vatikanas jo nepriėmė, nes jis nebuvo prisistatęs apaštališkajam nuncijui Romoje Fietta, prie Italijos vyriausybės akredituotam diplomatinio korpuso dekanui. Už tat Pošidajevas pirmiausiai turėjo nuvykti pas Fiettą ir jam prisistatyti kaip einantis atšauktą sovietų ambasadoriaus Romoje Bogomolovo pareigas. Tik po to Vatikanas priėmė iš Pošidajevą tą at-

sisaukimą.

Popiežius Pijus XII buvo griežtas bolševikų priešininkas ir Vatikano organas "Osservatore Romano" šnairiai pažūrėjo į sovietų meilinius: "Kiekviena politika, kuri paaukvoja Tiesą, dėl to, kad ji 'koegzistuoja' su klaida, neduoda tikros vilties". Toks buvo to laikraščio komentaras.

Naujo popiežiaus Jono XXIII asmenybė ir tas faktas, kad JAV prezidentu tapo katalikas J.F. Kennedy, paskatino Kremlį padidinti pastangas glaudesniai kontaktui su Vatikanu.

1961 m. rugsėjo mėn. "Pravda" paskelbė Chruščiovo nuomonę apie Popiežiaus taikos pageidavimą. Tai esąs "geras ženklas". Po to, lapkričio 25 d. Popiežiui sulaukus 80 metų, Chruščiovas jį pasveikino sovietų vyriausybės vardu, savo sveikinimus adresuodamas: "Jo Šventenybei, Romos popiežiui". Kubos krizės metu sovietų spauda palankiai atsiliepė apie Popiežiaus raginimą išlaikyti taiką, taip pat gana korektiškai sovietų spauda atsiliepė apie antrąjį visuotinį Vatikano suvažiavimą.

Kai Italijos ministeris pirmininkas Fanfani 1961 m. lankėsi Maskvoje, Chruščiovas jį labai smulkiai išklausinėjo apie Popiežių. Ir sakoma, kad Chruščiovas iki šiol delsia su revizitu Italijos ministeriui pirmininkui dėl tos paprastos priežasties,

kad jis būdamas Romoje, būtinai norėtų gauti privatinę audienciją pas Popiežių! Revizitas vis atidedamas, nes tokiai audiencijai dar nevisai paruošta dirva. Tenka pastebėti, kad iš Vatikano pusės į tokį santykių pagerėjimą, kuris eventualiai gali privesti net prie diplomatinio santykių užmezgimo, kokie egzistavo caro laikais, šiuo metu žiūrima su tam tikru susidomėjimu. Lietuvos pasiuntinybės "degradavimas" buvo aiškiai bylojantis ženklas. Savaimė aišku, kad Vatikano politikos formuotojai yra per gudrūs, kad žinodami sovietų norus, nebandytų išgauti iš Kremliaus didesnių laisvųjų katalikų tikėjimui. Atrodo, kad iki santykių užmezgimo praeis nemažai laiko, tačiau eina gan tikros vilties". Toks buvo to laikraščio komentaras.

Bet Nikita Chruščiovas jaudinasi dėl Vengrijos kardinolo Mindszenty ir Pragos arkivyskupo Beran paleidimo. Vatikanas tam reikalui į Maskvą pasiųs specialų įgaliojintį olandų kunigą Willebrads.

Kad Nikita Chruščiovas jaudinasi dėl Vengrijos kardinolo Mindszenty ir Pragos arkivyskupo Beran paleidimo, Vatikanas tam reikalui į Maskvą pasiųs specialų įgaliojintį olandų kunigą Willebrads.

O už vis sunkiausią šiuo metu yra rasti darbuotojų toms organizacijoms ar institucijoms, kurių veiklos pagrindą sudaro lėšų telkimas.

Viena iš tokių yra LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS FONDAS, kuris, tačiau, negali dar skus-

Lietuvos Nepriklausomybės Tarybos suvažiavimo, įvykusio vasario 23 d. New Yorke, prezidentas J. J. Maurukas, Mečys Valiukėnas ir Jonas Galminas, Vyt. Maželio nuotrauka

LIETUVOS LAISVĖS ATSTATYMAS REIKALAUJA VISŲ LIETUVIŲ DĖMESIO IR PARAMOS

LNF pirmininkės E. Čekienės pranešimas LNT Tarybos suvažiavime

Kas kart vis daugiau girdime nusiskundimų, jog sunku sudaryti lietuviškų organizacijų vadybas, kad vis mažiau atsiranda žmonių, sutinkančių dirbti visuomeninį darbą, o dar sunkiau yra politinėje srityje, kuri daugumai įgrįsusi dėl nevieningos veiklos, dėl skirtingų nuomonių ir darbų, dėl politinių grupių tarpusavio varžybų.

O už vis sunkiausią šiuo metu yra rasti darbuotojų toms organizacijoms ar institucijoms, kurių veiklos pagrindą sudaro lėšų telkimas.

Viena iš tokių yra LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS FONDAS, kuris, tačiau, negali dar skus-

bet ir kiekviena organizacija bei pavieniai asmenys, kurie siekia Lietuvai laisvės".

Kol nėra vienos politinės organizacijos, kuri pajėgtų apimti visų iki šiol, net ir partizanų, atliekamus darbus, tol neįmanoma apsieiti ir su vienu fondu, kad nebūtų užmirštos ir tos Lietuvai naudingos ir reikšmingos sritys, kurias Lietuvos Nepriklausomybės Fondas iki šiol yra parėmęs ir toliau remia.

Kalbant apie praeitį metų mūsų veiksmų darbus tenka priminti, kad ALT išleido brošiūrą apie vieno asmens, apsilankiusio Lietuvoje įspūdžius, VLIK kaip praneša spauda, ruošiasi išleisti ju-

skirdami jokių reikšmės mūsų žuvusiems už Lietuvos laisvę herojams.

Be praeitais metais LNF iššomis paremti, Lietuvos Nepriklausomybės Tarkos pastangomis atliktų darbų, tenka priminti bent keletą skirtingų ir Lietuvai naudingų užsimojimų.

Ilgą laiką spausdintas anglių kalba biuletenis ir siuntinėtis amerikiečių spaudai ir įtakingiems amerikiečiams.

LNF nekartą yra parėmęs sportuojantį lietuvių jaunimą, vykstant varžyboms tarptautinėje plotmėje, mūsų skautų jaunimą tarptautinėms stovykloms, žurnalą Lituanus, neolituvių jaunimą ir k.

LNF yra daug kartų suteikęs materialinį pagrindą daugeliui Lietuvos laisvės bylos kėlimui naudingų darbų, per kuriuos mes turime progos vienu ar kitu būdu įteikti laisvųjų tautų didžiąją spaudą, radiją ir atlikti stambiausius kultūrinius uždavinius tarptautiniu mastu, pvz., LNF yra apmokėjęs už straipsnius žurnalistams tolimųjų Rytų spaudoje apie Lietuvą. Buvo gaunami tų laikraščių originalai, o kartą visiems žinomas Jokūbas Stukas, besilankydamas Burmoje prekybos reikalais, nusipirko vietos anglišką laikraštį, kuriame atsitiktinai pamatė pirmame puslapyje plačią aprašytą Vasario 16-tą dieną ir visą dabartinę Lietuvos padėtį, mat tada buvo vasario mėnuo.

Tą laikraštį jis parsivežė su didžiausiu nustebimu visiems parodyti, kad taip toli yra žinoma apie mūsų pavergtą Tėvynę ir jos kančias. Tačiau, tai nenustebino Lietuvos Nepriklausomybės Tarkos ir Lietuvos Nepriklausomybės Fondo narių, nes jų pastangomis ir lėšomis tai buvo atlikta. Ir ne vien tame krašte.

Tarp kitų, daugelio net neskelbtųjų spaudoj darbų, LNF kas kart paremia antibolševikinio fronto darbus.

Bet gi šiuo metu vienas iš didžiausių LNF atieities užsimojimų yra sudaryti lėšų anglių kalba politinio mokslo veikalo išleidimui, kuriam reikalinga daug daugiau lėšų, nei aukščiau minėtam leidimui ir kuriuo dar niekas nepasirūpino, joks fondas neįšleido. O kad jo išleidimas svarbus ir būtinas remti, rodo ir šie faktai: kaip žinoma, Jungtinių Tautų padalinys UNESCO išleido dviejų autorių Tsamarian ir S. Ronin melagingą brošiūrą "Rasių ir tautybių lygybė Sovietų Sąjungoje", kurioje iškreipiami istorijos faktai ir teigiama, kad Pabaltijo valstybės "savo noru" susijungė su Sovietų Sąjunga. O tai tik vienas pavyzdys iš daugelio panašių.

Turėdami tikros informacijos knygą apie Lietuvą, galėtume pagrįstai atremti priešą skleidžiamas melagingas žinias ar be blogos valios švėtimųjų klaidingas informacijas.

Kaip Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės atstatymas dabartinėse mūsų ir tarptautinėse sąlygose yra sudėtingas uždavinys,

(Nukelta į 2 psl.)

Lietuvos Nepriklausomybės Tarkos Tarybos suvažiavimo New Yorke grupė dalyvių klausosi pranešimų. Pirmoje eilėje iš kairės sėdi: V. Rastenis, Br. Bieliukas, J. Čiuberkis, E. Čekienė, K. Siliūnas, dr. V. Čekas. Antroje eilėje: P. Ališauskas, A. Daunys, A. Senikas, V. Alksninis, dr. Br. Nemickas. Trečioje eilėje: inž. J. Miklovas ir L. Sabaliūnas.

ŽINIOS IŠ VISO PASAULIO

* CHRUŠČIOVO ŽENTAS ALEKSIEJUS ADZUBEI, Izvestijų vyr. redaktorius, šiuo metu viešįs Romoje, lankėsi Vatikane, fotografuodamas šv. Petro baziliką. Prieš tai spaudos konferencijoje jis pareiškė, kad labai norėtų susitikti su popiežiumi Jonu XXIII. Be to jis pasakė, kad esanti rimta galimybė, jog jo uošvis Nikita Chruščiovas susitiks su popiežiumi.

* TELSTAR SATELITAS VĖL NUSTOJO VEIKĖS. Paleistas į orbitą liepos 10 d., komunikacijos satelitas vėl atsisako perduoti žinias.

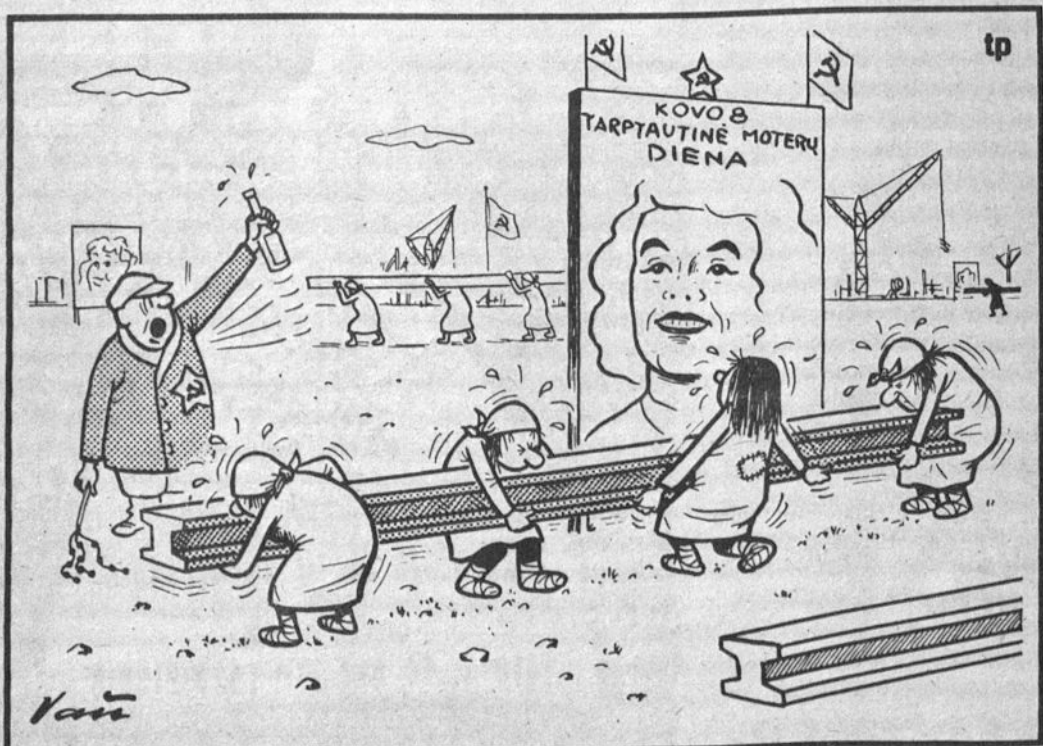
* DAR NESIBAIGIANT DIDŽIŲJŲ LAIKRAŠČIŲ STREIKUI NEW YORKE IR CLEVELANDE,

JAV grėsia didžiulis geležinkelio darbininkų streikas.

* "GOLDWATERIO RESPUBLIKONAS" MC ALLISTER LAIMĖJO Mississippi valstijos rinkimuose, atstovaujant Meridian miestą, kuriam respublikonai neturėjo vilčių laimėti nuo 1920 metų. Respublikonų partijoje tai laikoma būdingu ženklu.

* JAV SATELITO MARINER PERDUOTI ir patikrinti duomenys rodo, kad Veneroje neįmanoma jokia gyvybė. Planetos paviršiaus temperatūra siekia 800 laipsnių karščio.

* SOV. SĄJUNGA LIEKA DIDŽIAUSIU JTO SKOLININKU -- nesumokėti mokesčiai siekia 32 mil. dolerių.

- Tegyvuoja "moterų diena"!...

Reabilituotas lietuvis mokslininkas MYKOLAS BAJORIŪNAS

Okup. Lietuvoje leidžiamas žurnalas Mokslas ir Gyvenimas gruodžio mėn. išdėjo straipsnį apie naftos žvalgą Mykolą Bajoriūną.

Tai įdomus ir būdingas lietuvių mokslininko erškėčių kelias. Sov. Sąjungoje, Būdingas Mykolo Bajoriūno gyvenimas tuo, kad neatšizvelgiant į jo didelius nuopelnus Sov. Sąjungos mokslo ir ūkio gyvenime, jis 1937 m. buvo suimtas ir ištremtas į Tolimuosius Rytus, ir 1939 m. miręs tolimame Magadane. Ir tik 15 metų praėjus nuo jo mirties jis buvo reabilituotas.

Kas jis toks, ką jis veikė ir už ką mirė nematęs Lietuvos, nors maždaug 1931 m. jis buvo gavęs kvietimą skaityti geologijos paskaitas Vyta. Didžiojo Universitete Kaune, dėsto V. Skudis Mokslo ir Gyvenimo žurnale:

"1961 m. rudenį centrinėje spaudoje ir per radiją buvo paskelbta, kad Mangišlake iš gilaus žvalgybinio gręžinio išsiveržė galingas naftos fontanas. Pagal geologų apskaičiavimus, šios vietos žemės gelmėse slypi milžiniški naftos telkiniai, savo ištekliais prilygstantieji Baku naftos telkiniams.

Naftos atradimas Mangišlake yra labai reikšmingas TSRS liaudies ūkiui, nekalbant jau apie didžiulę to atradimo reikšmę Užkaspijo tautų ekonomikai.

Tačiau šie naftos telkiniai galėjo būti panaudoti prieš dvidešimt metų. Kodėl Mangišlake nafta, teoriškai atrasta prieš 25 metus, tik dabar prasiveržė į žemės paviršių? Tai susiję su tragišku likimu žmogaus, mūsų tautiečio, kuris visą savo gyvenimą ir mokslinę veiklą buvo glaudžiai susijęs su ta nesvetima ir atšiauria Vakarų Kazachstano Užkaspijo dalimi. Gręžinys, iš kurio 1961 m. rudenį ištryško pirmasis galingas naftos fontanas Mangišlake, buvo išgręžtas toje vietoje, kurią prieš ketvirtį šimtmečio ekspedicijos užrašuose ir geologinėse schemose raudonu pieštuku buvo pažymėjęs Mykolas Bajoriūnas, būdamas tvirtai įsitikinęs savo išvadų neklaidingumu.

Mykolas Bajoriūnas gimė 1882 m. rugsėjo 28 d. Stravopolio gubernijoje, Voronovo - Aleksandrovo kaime. Jo tėvas Vincas Bajoriūnas buvo kilęs iš neturtinių valstiečių, mokėsi Kėdainių gimnazijoje ir už dalyvavimą 1863 m. sukilime buvo ištremtas į

Šiaurės Kaukazą. Motina, atrodo, kilusi iš Vilniaus ar Gardino gubernijos.

Bajoriūnų šeimoje augo penki vaikai, iš kurių Mykolas buvo antras. Jis mokėsi Vladikaukazo klasikinėje gimnazijoje, kurią baigęs įstojo į Kijevo universiteto gamtos mokslų fakultetą. Nuo pirmųjų mokslo dienų M. Bajoriūnas

Mykolas Bajoriūnas

riūnas įsitraukė į nelegalią revoliucinę veiklą. 1905 m. už dalyvavimą demonstracijoje M. Bajoriūnas, net nebaigęs pirmojo kurso, iš universiteto buvo pašalintas.

1905 m. revoliucijos atgarsiams pritilus, M. Bajoriūnas vėl buvo priimtas į tą patį Kijevo universitetą ir studijavo jam geologiją. Geologijos katedrai tuo metu vadovavęs plačiai žinomas profesorius N. Andrusovas gabiame ir energingame, tačiau santūriame studente pastebėjo būsimąjį mokslininką. 1907 m. N. Andrusovas, vykdamas Mangišlake geologinę ekspediciją, pasiėmė kartu ir M. Bajoriūną. Toji ekspedicija turėjo lemiama reikšmę vėlesniems Bajoriūno tyrinėjimams, kurie daugiausia buvo susiję su Mangišlake.

1908 m. rudenį M. Bajoriūnas buvo išrinktas tikroju Gamtos tyrinėtojų draugijos, veikusios prie Kijevo universiteto, nariu. Baigęs Kijevo universitetą, Bajoriūnas liko dirbti geologijos katedroje asistentu. Be to, jis vadovavo laboratoriniams darbams Aukštuosiuose moterų kursuose.

1910 ir 1911 m. M. Bajoriūnas jau savarankiškai tęsė tyrinėjimus Mangišlake. N. Andrusovui pasiūlius, jis taip pat atliko vienos anglų firmos organizuotus tyrinėjimus šiauriniame Pakaspijyje, Uralo upės žiočių rajone. Tų tyrinėjimų metu jam pavyko išaiškinti naftos telkinius šiame rajone, kurie tačiau liko nepaliesti. Jau tada M. Bajoriūnas padarė prielaidas, kad naftos turėtų būti ir Mangišlake.

Po kurio laiko, 1913 m. M. Bajoriūnas persikėlė į Peterburgą. Tais pat metais jis buvo išrinktas tikroju Rusijos Mineralogijos draugijos nariu. Būdamas tuo pat metu ir Geografų draugijos nariu, šiai draugijai pavedus, jis atliko didelės Mangišlake pusiosios dalies, esančios tarp Kaspijos jūros ir pietinių Ak-Tau kalnų, tyrinėjimus, aprašydamas didesnes uždaras įdubas, aiškindamas jų atsiradimą kaip vėjų veiklos išdavą. 1914 m. pradžioje M. Bajoriūnas vadovavo Užkaspijo geologinių tyrinėjimų ekspedicijai jau kaip Geologijos Komiteto geologas ir imperatoriškosios Mokslių akademijos Geologijos muziejaus jaunesnysis mokslinis saugotojas.

1931 m. vasarą M. Bajoriūnas vadovavo būriui, kuris turėjo atlikti geologinius tyrinėjimus šiaurinėje Kara-Bugazo įlankos dalyje, taip pat pietinio Mangišlake ir Ustj-Urto aukštumose. Tačiau tyrinėjimo darbus pačioje pradžioje nutraukė netikėti įvykiai. Samdytieji palydovai, kurie, matyt, turėjo ryšius su plėšikais, ekspedicijos dalyviams išsintis naktį, išsivedė visus kupranugarius ir arklius, pasiimdami visas maisto ir gėlo vandens atsargas, taip pat ir kitus vertingus daiktus. Ekspedicija buvo priversta skubiai grįžti prie Kaspijos jūros krantų. Kelias buvo ilgas. Alkis, troškulys ir dienos karščiai sausoje smėlio dykumoje čiulpė paskutines žmonių jėgas. Tačiau ekspedicijos dalyviai laikėsi tvirtai. Staiga būrį užpuolė didelė ir gerai ginkluota basmačių gauja. Plėšikai nesitikiėjo iš bado ir troškulio nukamuočių žmonių būrio, kuriame buvo trys studentės - praktikančės, kokio nors pasipriešinimo. Užpultųjų padėtis atrodė beviltiška, o bet koks pasipriešinimas gausiai ginkluotų plėšikų gaujai -- beprasmiškas. Tačiau M. Bajoriūnas buvo kitos nuomonės. Jis veikė žaibiškai ir tiksliai. Beginklius ekspedicijos narius nuvedęs į kalvoto reljefo priedangą, pats su likusiais žmonėmis, deja, nepratusiais vartoti ginklo, užėmė patikimas gynimosi pozicijas. Pasiruošimas truko vos keletą minučių. M. Bajoriūnas pirmas taiklių šūvių seriją davė ryžtingą atkirtį, apstulbinusį plėšikus. Nelygi kova truko visą dieną. Tačiau Bajoriūnas šaudė be klaidų. Basmačių būrys buvo priverstas pasitraukti.

TSRS Mokslių akademijoje M. Bajoriūnas dirbo Geologinio muziejaus vyresniojo mokslinio saugotoju ir drauge su akademiku A. Birisiaku vadovavo muziejaus paleontologijos sektoriui. M. Bajoriūnas buvo bestuburių skyriaus vedėjas, A. Birisiakas -- stuburinių. Maždaug tuo laiku M. Bajoriūnas buvo gavęs Kauno universiteto kvietimą skaityti jam geologijos paskaitas. Šis kvietimas Bajoriūną labai sudomino. Tėvo atminimas jį siejo su Lietuva, ir šis mažai žinomas, tačiau artimas kraštas jį viliojo. Tačiau dar neišspręstos Mangišlake geologijos problemos neleido jam išvažiuoti. Be to, ir su savo paties surinktomis gausiomis kolekcijomis, kurias dar reikėjo tvarkyti, moksliškai tirti, sisteminti, taip pat būtų buvę sunku išsiskirti.

TSRS Mokslių akademijos Geologijos institutui persikėlus iš Leningrado į Maskvą, po ilgų svyravimų Bajoriūnas pagaliau sutiko keltis į sostinę. Be gausių dėžių ir uolienų pavyzdžiais, M. Bajoriūno surinktais kelių ekspedicijų metu, vien jo didelei mokslinei bibliotekai prireikė 57 dėžių. Didelė jos dalis buvo knygų, anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis, kurias M. Bajoriūnas gerai žinojo.

1935 m. Tarybų Sąjungoje įve-

dus mokslinius laipsnius, už darbus Mangišlake stratigrafijos ir paleontologijos srityse M. Bajoriūnui buvo suteiktas geologijos mokslų kandidato laipsnis. Tais pat metais jis buvo išrinktas tikroju Maskvos Gamtos tyrinėtojų draugijos nariu.

Mokslinio laipsnio gavimas paskatino M. Bajoriūną, kiek apatvarkius gausią savo tyrinėjimų medžiagą, pateikti didelį mokslinį darbą daktaro laipsniui gauti. Dėl to 1936 m. jis dar kartą išvyko į Mangišlaką. 1937 m. gegužės mėnesį M. Bajoriūnas ketino pateikti mokslinei tarybai peržiūrėti jau beveik užbaigtą mokslinį daktaratinį darbą. Deja, to padaryti jis nebesuspėjo. Kovo mėnesį M. Bajoriūnas buvo suimtas ir ištremtas į Tolimuosius Rytus. 1939 m. pabaigoje M. Bajoriūnas mirė Magadane. Taip tragiškai baigėsi talentingo mokslininko gyvenimo kelias. Paskutiniajame savo laiške, rašytame 1939 m. rugsėjo 11 d. seseriai Evelinai, jis rašė: "... Gal būt, tu galėsi susipažinti su mano byla ir pasirūpinti, kad greičiau mane išlaisvintų.

Aš nesijaučiu nusikaltęs prieš Tarybų Sąjungą". Šie jo žodžiai rado atgarsį, tačiau, tik po 15 metų. TSRS Mokslių akademijai tarpininkaujant, M. Bajoriūnas po mirties buvo reabilituotas.

Kaip žmogų ir kaip mokslininką M. Bajoriūną apibūdina savo laiške vienas iš jo buvusių mokinių, dabar geologas - mokslininkas leningradietis N. Lupo-vas: "... Mykolas Bajoriūnas buvo malonus žmogus, labai draugiškas ir kupinas meilės žmonėms, puikus pasakotojas, taiklus šaulys ir geras fotografas. Jis buvo gilios erudicijos įvairiais geologijos mokslo klausimais ir buvo įžvalgas gamtos stebėtojas, domėjosi viskuo ir mokėjo sudominti kitus".

Palyginti neilgas, bet nepaprastai spalvingas ir taurus mūsų tautiečio Mykolo Bajoriūno gyvenimas visam laikui išliko į pažinusių žmonių atmintyje.

M. Bajoriūno moksliniai darbai, kurių bibliografinį sąrašą sudaro kelios dešimtys pavadinimų, nenustoję reikšmės ir šiandieną. Tai akivaizdžiai patvirtina Mangišlake ištryškusi nafta."

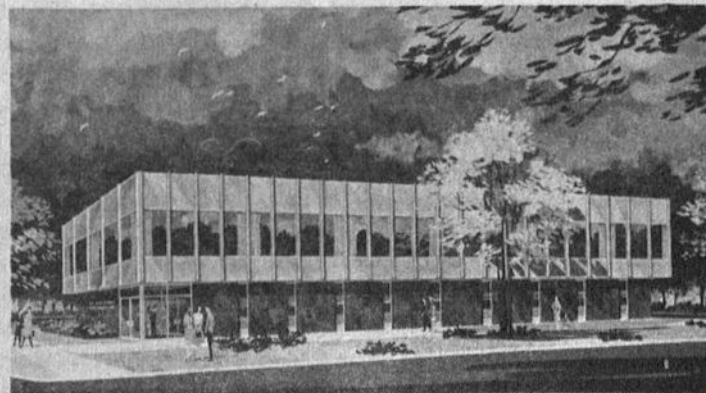
Be žodžių...

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

5 1/4% MOKAME UŽ BONŲ TAUPMENAS

Indėliai apdrausti iki \$10,000 per federalinės valdžios agentūrą.

KAS DU MĖNESIUS DUODAMOS VIS NAUJOS DOVANOS TAUPYTOJAMS

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court, Cicero 50, Ill. Tel.

JUOZAS F. GRIBASKAS,
sekretorius

CHICAGO PHONE 242-4395
SUBURBAN PHONE 656-6330

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

LIETUVOS LAISVĖS...

(Atkelta iš 1 psl.)

taip dar sudėtingesnis yra darbas siekiant šių tikslų įgyvendinimo. Visa tai reikalauja daug jėgų, visų lietuvių dėmesio ir paramos. Todėl ir Lietuvos Nepriklausomybės Fondas užsibrėžtus tikslus galės įgyvendinti tik LNF Komitetai, Atstovų bei rėmėjų didelio pasišventimo ir darbo dėka.

* JAV NEŠA DIDŽIAUSIĄ JTO IŠLAIDŲ NAŠTĄ. Sprendimuose turi -- 1 balsą.

* STALINO MIRTIES DEŠIMTMEČIO momentas būdingas Kremliaus ir Peipingo santykių neiškumui. Ar komunistinės vadovybės pasikeičia aštriais žodžiais, ar ne, tikslas jų lieka tas pats. Skirtingi keliai į tą tikslą nesumažina pavojaus laisvojo pasaulio žmonėms.

Šaitasis karas vyksta įprasta rutina.

Lotynų Amerikos raudonieji partizanai tūkstančiais plaukia į Kubą sabotuoti ir subversijos "mokslams" išeiti. Indija priversta ginkluotis, laukiant naujų Raud. Kinijos puolimų, Azijoje padėties stabilizacijai nėra duomenų, Europoje de Gaulle politika įgyja ryškesnį vaizdą, kartu parodant, kad JAV politika Europoje turės būti peržiūrėta.

* SOVIETŲ MOKSLININKAS GLEB LOSINO-LOSINSKY pareiškė, kad gandų apie priešistorinio tritono atgaivinimą autorius turėtų būti nubaustas. Sovietinė spauda buvo pradėjusi skelbti pasakas apie surastus užžalusius priešistorinius gyvius, kurie mokslininkams pasisekė atgaivinti. Pasirodė, kad tai įprasta pasauliui mulkinti pasaka.

so light, so right, and oh, so refreshing!

enjoy
STROH'S
and taste
what
fire-brewing
does for
beer flavor!

Premium
quality always ...
popular prices
everywhere!

Stroh's
BEER

light
smooth
fire-
brewed

The Stroh Brewery Co., Detroit 26, Michigan

AMERICA'S ONLY FIRE-BREWED BEER

DIRVA

THE FIELD

The Lithuanian Newspaper Established 1915
6907 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. Telephone: 431-6344
Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published every Mon., Wed., and Fri. except in case of
Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis, Vytautas Gedgaudas ir Jonas P. Palukaitis.

Redakcinė kolegija: P. Bastys, E. Čekienė, A. Laikūnas,
R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.06. Dirva išeina:
pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais,
išskyrus šventes.

ŽODIS APIE AKADEMINĮ JAUNIMĄ

Niekas neabejoja, kad lietuvių studentijos tarpe yra šviesių pavyzdžių, pagirtinų reiškinų, rodančių gyvą supratimą to vaidmens, kurį gyvenimiškai ir su dviguba energija privalo atlikti kovojančios už savo laisvę tautos sūnūs ir dukros.

Tas vaidmuo nėra taip lengvai atliekamas. Jis reikalauja dvigubos energijos, išskirtino pašaukimo ir gilios, tinkamai suprastos tautinės dydos. Vargu ar ir iš visų Lietuvoje augusių ir išsimokslusių žmonių galime tiek tikėtis ir tiek pasižventimo laukti, kiek kartais reikalaujame iš skirtingose sąlygose bręstančio savo jaunimo.

Tą klausimą keliamo ryšium su susirūpinimu, kurį rodo amerikiečių profesūra, pastebėjusi pavojingą amerikiečių studentų apatiją politikos atžvilgiu.

Stebintiems lietuvių akademinio jaunimo veiklą, nustebusiems Amerikoje mokslus baigusių mūsų intelektualų ir inteligentų mentalitetu ir jų veiklos reiškiniais, įdomu sekti, kaip aiškinami tą susirūpinimą kelią simptomai ir motyvai.

Yale Universiteto profesorius Kenneth Keniston, įvairių priežasčių tarpe, randa, kad Amerikos santvarkoje, visuomeniniam ir socialiniam gyvenimui augant ir vystantis be istorinių suirčių, be revoliucijų ir santvarkų ryškių pakeitimų, atpuolė jaunimo kovingumo momentas. Tėvų atgyventas pasaulis jiems tolimas, skirtingas. Jis nei traukia, nei grąšina jauniesiems, tad nėra ko ir karščiuotis.

Daugelis, be abejo, galvoja, kad ir gerai, kai studentija gyvena sportinio stadiono atmosferoje, o ne visuomeninių ir socialinių mokslų bibliotekoje. Tai, girdi, apsaugoja visuomenę nuo radikalių jaunimo judėjimų, nuo kurių taip kenčia daugelis vyriausybių.

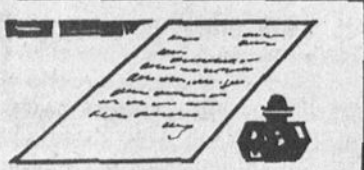
Tuo tarpu K. Keniston daugiau pavojų įžiūri jaunimo pasyvume, ignorancijoje ir bejėgiškume. Ypatinai šiuo momentu, kada gyvename eroje, kurioje civilizacijos ir kultūros ateitis priklauso nuo kelių žodžių, pasakytų Rockie kalnuose ar prie Uralo. Tas pats autorius nepatenkintas ir amerikietiška "tradicija" -- opozicija ideologijai. Aišku, kad daugelis gali prieštintis siauram dogmatizmui. Anot jo, sveikas protas diktuoja "ideologinį" priejimą prie politikos. Turima socialinių mokslų patirtis rodo, kaip painiu spręsti pavienius klausimus izoliacijoje... Siauras vienam klausimui įsipareigojimas ar nelanksti opozicija ideologijai yra dažnai įsipareigojimu neefektyvumui ir kartu opozicija pagrindiniam sprendimui.

Mūsų įprastu žodniuariant, tai dažnai pastebimas mūsų jaunųjų intelektualų sluoksnioose pilstymas iš tuščio į tuščią.

Netolimos ateities perspektyvoje gyvybinių klausimų lieka tai, kad jaunosios kartos žmogaus pozicija privalo išplaukti ne iš jo, kaip individo, pažiūrų, konfliktų ir siekių, bet kaip iš generacijos, tautos ir šio amžiaus civilizacijos nario.

Gilesnė, sakytum, ideologiškesnė pažiūra į ateitį gali suteikti ir mūsų studentijai daugiau sąmoningumo, nuosekliai ir be karščiaivimosi patyrus, kokia atsakomybė jų laukia, kokia patyrimo iš jų tikisi painus ir komplikotas šio amžiaus gyvenimas. (J.Č.)

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

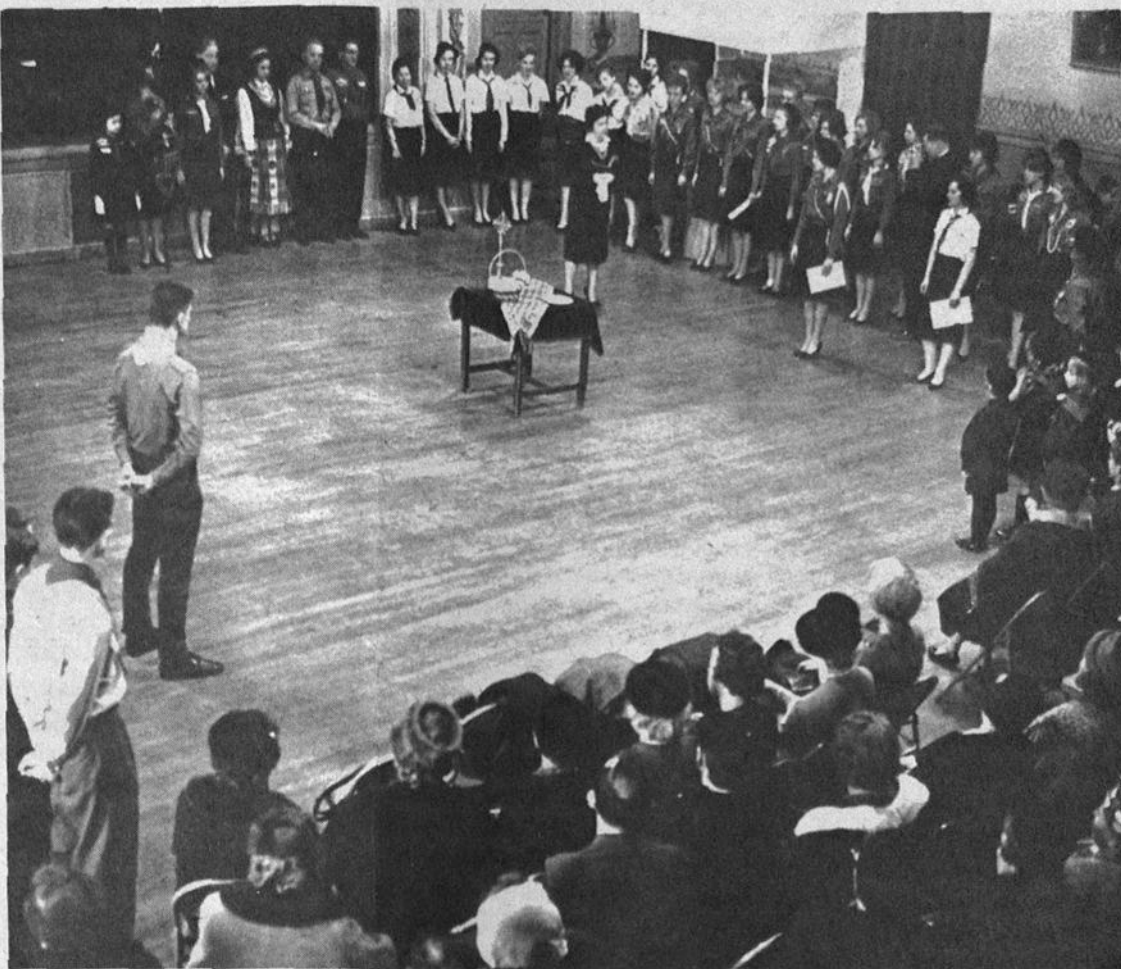
SPAUDŽIANTI SPAUDA

Beveik visų profesijų atstovai laiko savo darbą kilniu. Gal todėl, kad uždirba pragyvenimą, atlikdami naudingą artimų darbą. Taip pat ir amatininkų profesijos yra kilnios. Gražiais žodžiais galima apsaityti, kaip žmonės be jų vaikščiotų alkanai, basi ir nuogi. Taipgi ir žurnalistas priklauso prie kilniųjų dėl priežasčių, kurias taip gražiai išdėstė Pr. Alšėnas, paduodamas gal kiek šaltas, ispaniškas, pereito šimtmečio nuomones. Tik aš negalėčiau priimti jo tvirtinimą, kad mūsų maža tauta neperpranta ir reikiama neįvertina laikraštinių ir jo pasiaukojimo darbui (dažniausiai atliekamo be atlyginimo -- iš idealizmo) ir nepakviečia spaudos atstovų su šeimomis į parengimus nemokamai.

Be mažų išimčių pas mus nėra profesionalų žurnalistų, o tik mėgėjai. Kitaip sakant, žmonės užimti kitose profesijose, bet, be to, liuoslaikiu mėgstantieji rašinėti į laikraščius. Tiesa, Chicagoj buvo susirinkę net 200 žurnalistų ir griežtai pasisakė prieš spaudos banditizmą. Malonu girdėti, kad tiek daug žurnalistų turime. Tačiau šių garbingų visuomenės veikėjų susibūrimas į žurnalistų Draugiją esmės nepakeičia tol, kol pagrindinis jų užsiėmimas nėra žurnalizmas. Tai tik rūšis visuomeniškai naudingos veiklos. O tie kurie sako: "Jei nori, tegul

ateina, nusiperka bilietus, kaip visi ir tegul parašo" -- irgi iš esmės yra kitų profesijų, bet Pr. Alšėno žodžiais, -- mėgstantieji ruošti įvairius parengimus, koncertus, minėjimus, vaidinimus etc... Jie taipgi ruošia iš pasiaukojimo, be atlyginimo ir iš idealizmo. Beruošdami, besirūpindami salėmis, beužsakinėdami kopūstus, dešras, gėrimus -- aš dar pridėčiau -- jie gero kai pavargsta. Ir pavargsta, norėdami surinkti pinigų ir nusiusyti tiems, kuriems jų trūksta dar svarbesniems idėjiniais darbams. Rengėjai, pradedant programa, baigiant salės iššlavimu turi prašyti, prašyti, prašyti. Tai kodėl vieni mėgėjai -- idealistai (nepavargę) nori, kad kiti mėgėjai -- idealistai (jau pavargę) prašytų juos (net su šeimomis!) nemokamai ateiti, atsisėsti net į "garbės vietą" ir įvertinti jų darbą? Kas kam čia daro ar nori padaryti skriaudą -- neaišku.

Mėgėjai žurnalistai juk neturi monopolio "užfiksuoti spaudos skiltyse". Lygiai neblogesni fiksuotojai yra tie patys rengėjai ar artistai, jei jie to nori. Taipgi trys ketvirtadaliai židurovų gali padaryti, jei jie to nori. Kurdirko žodžiais čia negalima argumentuoti. Tais laikais, reikia prileisti, mokančių rašyti buvo mažiau. Taipgi negalima palyginti, kodėl esą dainininkai apmokami, o spaudos atstovai net ne-

Vaidas iš New Yorko lietuvių skaučių tunto Neringa šventės. Kalba vyr. skautininkė O. Zailskienė. Vyt. Maželio nuotrauka

IŠEIVIJOS LIETUVIO KELIAS Į LIETUVOS LAISVĘ (3)

Emilija Čekienė

Plačiau nenagrinėjant trečiafrontininkų atsiradimo psichologinių bei moralinių priežasčių, pirmose jų eilėse matome lankiusius tėvynę, o kodėl taip, štai atsakymą randame tame pačiame "Metmenų" 5-tame numery:

"Savaime suprantama, kad išeivijos laikraščių bendradarbių kelionės į okupuotąją Lietuvą uždeda jiems, vėliau šių kelionių patyrimus aprašant, moralinių įsipareigojimų, kurie neleidžia jiems rašyti tuo pačiu tonu, ku-

riuo skelbiami Eltos komunikatai. Tik svetimtams žurnalistas, nesurištas su lankomuoju kraštu jokiais atsakomybės ir emocijos ryšiais, gali rašyti visa, ką jis mato ar tariasi matęs. Žmogiskiausias ryšis su savo tėvyne įneša komplikacijų žurnalisto, lankančios totalitarizmo pavergtame krašte, laikysenon. Tas komplikacijas turėtume suprasti. Bet kada gi kiekvienas informacijos šaltinis mums yra brangus, laikraštinių kelionėmis į okupuotą Lietuvą turėtume džiaugtis..."

Kodėl gi džiaugtis? Ar dėl to, kad turime tenkintis tik "padėti jai", kai šiuo metu tokia pagalba juk tėra įmanoma tik materialiais siuntiniais? O gi ne vien duona žmogus gyvena, bet kiekvienas trokšta numesti vergijos jungą, išsilaisvinti ir vėl likti laisvu, pilnatesiu kūrybinio žmogum pagal savo prigimtį.

To trokšta ir mūsų tauta. Gi išeivių pagalba palaikant ryšius su okupantu, vienu ar kitu būdu per jį bendradarbiaujant, su okupanto palydovais lankant saviškius, jiems nepadėsime, o greičiau klaidinsime ir ugdysime.

Kai kurie iš lankiusių kraštą pabrėžia, kad okupanto valdžia per juos kviečia apsilankyti visus išeivius, ypač rašto žmones, įsitikinti, kad ten "viskas pasikeitė". Nemėgsta jie ir ne laukia "pažangiųjų" Laisvės ir Vilnės rėmėjų lankytojų. Ne nuostabu, kad Vilnis sausio 15 d. savo vedamajame pasigenda dipukų bendradarbiavimo: "kas nors turi pralaužti ledus atidaryti duris dipukams ateiti į pažangiųjų JAV judėjimą." Jų susirūpinimas suprantamas, nes patys nyksta, o jų vaikai nesijungia į prieš-amerikinę veiklą.

O kas gali mums įrodyti okupanto tariamą pasikeitimą, jeigu Vilniuje leidžiamas žurnalas "Švyturys", Nr. 21, savo vedamajame įsakiama pabrėžia, kad

"Šiandien Lietuva eina komunizmo, tautų draugystės, komunizmo idėjos keliu. Bet niekad negalima užmiršti to, kas buvo".

Kas gali drįsti įrodinėti okupanto pasikeitimą išeivijos traktavime, jeigu jie patys atvirai prisipažįsta, jog laukia mūsų tam, kad galėtų atkeršyti, kad nebeskelbume toliau jų įvykdytus ir tebevykdomus žiaurumus, kuriuos jie primeta mums. (Rašo aukščiau minėtas žurnalas, kad "buržuaziniai nacionalistai, tie "nepriklausomybės" apaštalai -- voldemarininkai ir krikščionys demokratai, tautininkai ir liaudininkai žudė komunistus ir karo belaisvius, moteris ir vaikus...")

Mes gerai žinome, kas ir ką žudė. Jie nori mus nutildyti, kad nebeprimintume laisvam pasauliui jų kruvinų darbų Rainių miškely, Pravieniškėse, Panevėžyje ir daugely Lietuvos vietų, užversdami nepriklausomos Lietuvos patriotų lavonais ir krauju permirkusias žemes.

Skelbiantiems trečiojo fronto kelią reiktų visa tai įsidėmėti, o tiems, kurie dar buvo jauni, gerai pastudijuoti faktais pagrįstą medžiagą ir įsitikinti, kuo ištikrųjų "pasikeitė" Lietuvos okupanto veidas ir jo darbai.

"Lietuva sunkų gyvatov kryžių nešė, ne kartą po juo buvo su-

kritusi, nukamuota parkniubusi, paslika gulėjusi taip, kad kiti laikė ją nebegyva. Lietuvos ir lietuvių vardo nebebuvo laisvųjų tarpe. Bet, kai didysis karas išjudino žemę iš pamatų, kai sukūrė jis gaisrą, nuilse galinai pargriuvo, o iš po griuvėsių atsikėlė mažieji, atsikėlė atgijusi ir laisva Lietuva", -- kalbėjo prezidentas Antanas Smetona, 1936 m. Pirmojo Tautinio Eucharistinio Kongreso metu.

Lietuva neša sunkų kryžių, bet prisikels, jei visi stengsimės neprisitaikyti ir ne pasinaudoti kažkokiais neišlais "padėti tautai" obalsiais. Toje kovoje reikalingas ir svarbus ne vien veiksmų ar išrinktųjų komitetų veikimas, bet mūsų visų, o ypatinai jaunųjų jėgų įtraukimas į aktyvų Lietuvos laisvės siekimo kelią. Ugdykime juose aišką ir teisingą Lietuvos laisvės siekimo idėją, nes tauta tikisi ir laukia iš mūsų ne prisitaikymo okupantui, bet kad skelbtume laisvam pasauliui, kad ji laukia išsilaisvinimo iš okupacijos. Tame kelyje nėra vilties "neutraliems" lietuviams, kuriems šiandien jau nebesvarbu jokia laisvės idėja. Tokia laikysena taip pat pasitarnauja priešui.

Niekas neturėtų mus vadinti užkietėjusiais atsilikėliais senuose principuose, nes mūsų siekimai tie patys, kaip ir atgimimo skleidėjai, tik gyvendami skirtingus laikus, ieškome naujų kelių, naujų priemonių.

Kaip gali tylėti, neutraliu lietuviu laisvame pasauly būti,

"Kada žemė šaukia, --

Akmens vaitoja tėviškės miške?..

Kaip gali šypsotis užsidėjęs kaukė,

Kada brolių rankos tiesias į tave...

(Iš LNF išleistų Laisvės Kovų Dainų)

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
PRENUMERATĄ

HEARING AIDS

VISKAS
AUSYJE
\$99.50

Skambinkite MA 1-0440
arba rašykite

ACOUSTICON OF
CLEVELAND
845 Prospect Ave.

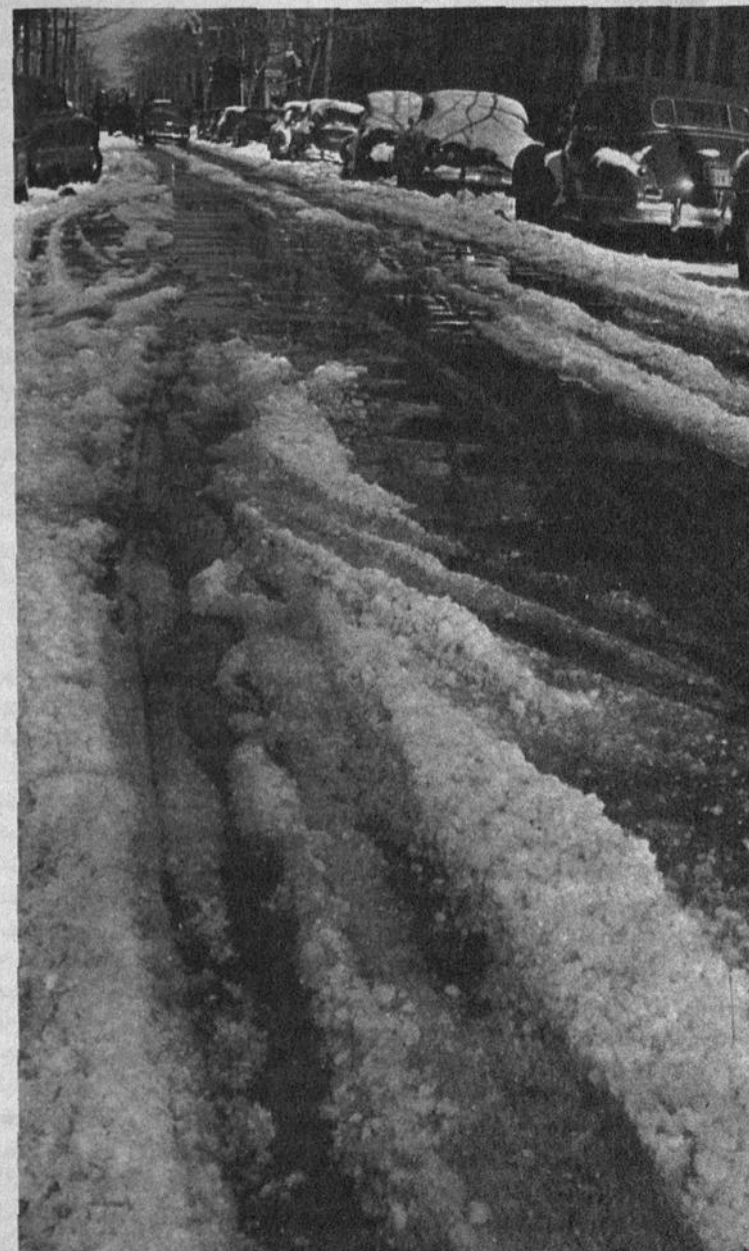
Kodėl remtinas Lituanus?

Buvo atvejų, kai LITUANUS skiltyse išspausdintą straipsnį profesorius savo studentams pristatė kaip privalomą skaitymą.

Daugiau negu kartą Lituanus medžiaga perspausdinta Congressional Records; kartą net ukrainiečių tautinės šventės proga vienas kongreso atstovas paskaitė Lituanus vedamąjį tikslu išreikšti laisvės siekimo mintį.

Be abejonės, pačią efektingiausią Lituanus kritišką apžvalgą yra parengęs ne kas kitas, kaip garsusis kongreso speakeris McCormack. Jo dviejų lapų laiške redakcijai buvo duota visa eilė labai naudingų ir prasmingų patarimų. Kas skaitė šį recenzinį laišką, žino, kad apžvalgą parengęs asmuo buvo bent vieną Lituanus numerį ištisai ir labai atidžiai perskaitęs.

Lituanus medžiaga pasinaudojo daugelis kitų leidinių. Štai neseniai šveicarij, Lusanne leidžiamo dienraščio kultūriniam priede atspausdinto platesnį apžvalgą apie dabartinę situaciją Pabaltijje, plačiai pasinaudota Lituanus skilčių medžiaga; net iliustracijos perspausdintos. Lituanus adresas: 916 Willoughby Avenue, Brooklyn 21, N. Y.

Pavasarijant...

Vyt. Maželio nuotrauka

Villefranche sur Mer miestelio, Prancūzijoje, kur gyvena Liutų šeima bendras vaizdas. Įlankoje stovi Amerikos karo laivas.

PAS LIETUVIUS VIDURŽEMIO PAJŪRYJE

Kad traukiniai vėluosis apie 5-8 valandas, atrodo man nesuprantama. Buvo nesuprantama ir jauno pakeleivio -- italo nusiskundimas: studijuojau elektroniką, bet nemoku anglų kalbos, kągi veikčiau Amerikoje? Bandau jam aiškinti, kad su elektronais Amerikoje karjera garantuota ir skursti tikrai neteks, o kalba? Sunki? Tačiau jaunam žmogui juk visos kliūtys įveikiamos. Jaunuolis studijuoja Milane, dabar vyksta pas motiną netoli Sanremo pajūrio vietovės ir štai... jam tenka išlipti. Jis vis dar galvojo, ką daryti, ar susigundys nugalėti anglų kalbą ir pakels sparnus į Ameriką?

Jokios žiemos pėdsakų, jūros bangos tiesiog skalauna traukinio vagonus, pro langus praslenka palmės... Sanremo miestas -- vienas puošniausių italų Rivieroje, su casino ir kitais patraukliais dalykais ir, aišku, aukštomis kainomis. Vasarą čia knibžda vokiečių, JAV turistai, dabar? Tik mėgėjai ar giminės atvykę šventėms pas artimuosius.

Ventimiglija, Menton, Monte Carlo, pagaliau maža vietovė -- Villefranche sur Mer. Netoliese girdisi jūros šniokštimas, įlankoje karo laivas. Aplinka tarytum, užmigusi. Bandau su sunkiu lagaminu pasiekti jūrą, sutinku JAV laivyno baltajuostį sargybinių, kuris paaiškina: už kelių šimtų pėdų rasiu taksi.

Tad, tikslas pasiektas, reikia dabar nakties metu surasti "Villa America", Liutų buveinę, vos pora mylių atstume nuo Nicos miesto. Jau 18 metų toji "vila", tikrumoje tai apie 100 metų senumo namai su priestatu yra liutų nuosavybė. Dabar vilą iš visų pusių supa modernūs namai ar išsistę butų "blokas", ji teikia lyg veterano (spėdžiu, atrodo lyg koks unikumas naujame pasaulyje, tačiau vieta su vaizdu į Cap Ferrat iškyšulį ir Viduržemio jūrą -- nuostabus grožis. Išmirus kitiems liutams Prancūzijos Rivieros buv. gyventojams -- Savickiui, Klimienei, dabar Liutai (Liutkuviene) yra žinoma, 1959 m. mirusio Telšų gyd. ir veikėjo Mikulskio dukrė) beveik vieninteliai liutai, turį pastogę Rivieroje. Jie čia gyvena pakaitomis, nes Ant. Liutkus, dailininkas ir diplomatas, yra Lietuvos Pasiuntinybėje Paryžiuje sekretorium.

Teko čia jau būti 1953 m. taigi, prieš devyneris metus, o dabar teko nustepti Liutų vaikais, jų talentais, stebėtis ir modernių vilų statyba. Tiesa, apie pusę sklypo Liutai pardavė. Jų dukrelė Eglė dabar tiek pasižymėjo prancūzų gimnazijoje, kad metams išsiųsta į Angliją ir netoli Birminghamo britų mokiniams dėsto prancūzų kalbą. Dar vienas sūnus mokosi Nicoje, o antrasis, vyriausias -- Perkūnas -- iš karto rengiasi dviem daktarų laipsniams -- politinių mokslų ir teisų ir šiaip savo gabumais yra atkreipęs prancūzų dėmesį.

Villefranche sur Mer vietovė įdomi dar ir tuo, kad čia Kalėdas leidžia JAV šeštojo laivyno vadovybės laivas, o aplinkui įsikūrę šimtai jūrininkų, karininkų šeimų. Laivyno vadas Kalėdoms įlankoje stovintį "Springfield" laivą

V. ALSEIKA

pasikvietė svečių visas laivo įgulos narių šeimas, na ir šių eilučių autorių, kaip "US turistą". Teko pasivaikščioti po Nicą, stebėti besimaudančius, pajusti tų laikų atmosferą, kada čia lankydavosi imperatoriai, valdovai, turtuoliai, pagaliau ir Hollywoodo žymybės. Kaip paprastai, patraukia prancūzų linksmesnės būdas, jų judrumas gatvėse. Net ir Kalėdų pirmos dienos rytą, žiūrėk, moterys pirkosi ilguosius

duonos kepalus, vyrai tempėsi raudonąjį ar rose vynu butelius.

Prancūzijoje, -- aiškino Liutkuviene -- žmonės žino, kad jiems reikia gyventi ir tai jiems pirmiausia rūpi.

Nice, 1963

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
PRENUMERATĄ

Liutų vila "America", visad vaišinga pravažiuojantiems liutuvams.

Demokratijos sukuriuose (6)

Vasario 15-ta, prieš pat 12 valandą dienos, i Klaipėdos Krašto Direktoriaus rūmus susirinko buvusios ir naujosios direktoriaus nariai. Ypatin-giosios Aliantų Komisijos nariai, vyriausias komisaras Petišnė ir jo vertėjas Linn. Sukilimo metu sudarytos direktoriaus pirmininkas E. Simonaitis liutų, o po to vokiečių kalba perskaitė visų direktoriaus narių pasirašytą pareiškimą.

Kada mes jau ištisas nedėlias derėjome su Ypatingąja Santarvininkų Komisija, nusprendėme atsistatydinti. Šitas žingsnis paėjo iš sekančių priežasčių:

1. Turėjo kas būti daroma, idant Santarvininkų autoritetą atitaisius.

2. Ypatingoji Santarvininkų Komisija atsikartotina tvirtai pareiškė, kad į keletą dienų po provizoriškos valdžios sudarymo, Pasiuntinių Konferencija galutinai išspręs Klaipėdos krašto likimą, o tai būtent sulig šilutės Deklaracija, ir kad toliau tuojuo po įvykusio nusprendimo visas Vyriausiosios Komisaraiats ir apstatymo kariuomenė iš krašto atstos.

Mes negalime abejoti apie Augstosios Komisijos, kuri Vardan Santarvininkų vyriausybės davė šiuos pareiškimus, teisingumą ir todėl kaip geri patriotai nusprendėme šitą žingsnį daryti.

Mes visi velijame, kad Klaipėdos kraštas turėtų ydinę ateitį. Todėl kreipiamės į mūsų tautiečius tuo prašymu, padėti idant šitą mieri atsieks.

Kada mes laisvę iškovojoje, mes ir saugosime ją, kad vėl nepakliūtume į vergovę.

Klaipėdos kraštas lai gyvuoja, priklaustas prie Lietuvos respublikos!

Po E. Simonaičio pareiškimo Linn perskaitė raštą, kuriuo Aliantai skelbia naują krašto direktorią, sudarytą V. Gailiaus. Tuo ir buvo baigta naujosios direktoriaus inauguracija.

Aliantai savo pažadą ištesėjo: vasario 16 d. Ambasadorių Konferencija nutarė Klaipėdos suverenumą perduoti Lietuvai tam tikromis sąlygomis, kurios bus nustatytos vėliau sudaryta konvencija. Tai buvo padaryta Lietuvos nepriklausomybės šventės dieną, tuo galbūt norint parodyti Lietuvai daugiau palankumo. Klaipėdos visuomenė minint Lietuvos nepriklausomybę Šaulių Namuose (Schützenhaus), apie tai buvo pranešta telegrama tą patį vakarą. Iš liutų dalyviams, kurių tarpe buvo Ypatingosios Aliantų Komisijos nariai, tuojuo buvo sugrįžti angli, italų ir prancūzų tautų himnai. Šiems patsitavus, kuria proga visa tai daroma, iškilnių rengėjų paaiškino ir perskaitė ką tik gautą prancūzų kalba telegramą. Nustebę komisijos nariai, nepamokėdami iškilnių pabaigos, išskubėjo namo, tikėdamies, gal ir jie yra gavę kokių netikėtų žinių.

Vasario 18 d. Prancūzijos atstovas Padovani, Didžiosios Britanijos --

TIKRASIS BRAZILIJOS KRAŠTO VEIDAS

JURGIS ŠATORIUS,
Dirvos spec. korespondentas
Brazilijoje

Laikraščių skaitytojai, kinotetrų lankytojai ir TV savininkai iš straipsnių bei savaitinių filmų kronikų, kur pasakojama ir rodoma Brazilijos gyvenimas, labai dažnai apie šį kraštą gali susidaryti klaidingą vaizdą. Krašto gyvenamoji tikrovė tai nėra puošnioji Rio Branco Avenida ar Copacabanos Atlantica Av. su baltučiais dangoraižiais, kur atrodo..., kad Brazilijoje tik turtingi gyvena. Neįpratusiam koku stebėti ant šaligatvių gulintį moteris su šalia jų prisiglaudusiais dviem ar trimis vaikais, su prie bažnyčių lūkuriuojančiais elgetomis; su pardavėjais invalidais, kurie parduodami vaistus ar gėrimus užsidirba sau pragyvenimą.

Kodėl toks akis rėžiantis ir dangaus teisingumo šaukiantis klasinis nelygumas, kurio niekur nesu matęs, nors esu išvažinėjęs visą laisvąją Europą, JAV, ir didžiąją Kanados dalį? Kodėl? Į šį klausimą bando atsakyti Correio da Manhã, Rio dienraštis vasario 13 vedamajame, kurio vertimą čia ištisai perduodu:

"Braziliją šiuo laiku kamuoja krizė. Tačiau jai nugalėti reikia įveikti krašto chronišką krizę.

Šiuo metu daug dėmesio skiriama užsienio prekybos sunkumams, užsienio skolų mokėjimui, naujiems investavimams bei krašto industriniam išvystymui. Tačiau didžioji braziliečių dalis nieko nesupranta nei apie užsienio prekybą, skolas, krašto išvystymo problemas ir kt. dėl to, kad toje Brazilijos dalyje iš viso nesama jokių projektų. Didžioji tautos dalis net nežino, ką šie žodžiai reiškia, nes... jie yra be-rasčiai.

Šiuo metu Brazilijoje esama 48,4% analfabetų. Šis procentas yra žymiai mažesnis išilgai Atlanto vandenyną P. Brazilijoje, tuo tarpu žymiai aukštesnis krašto viduje. Visoje Lotynų Amerikoje tik Guatemala, procentu-aliai, turinti aukštesnį beraščių gyventojų skaičių. Guatemaloje šį nusiūmimą žymiai pakelia Maya indijonai, kurių dar ligi dabar neįstengė nugalėti vakarų civilizacija.

Lygiai kaip ir švietime, taip ir maitinimosi srityje Brazilija yra labai atsilikęs kraštas. Pagal naujausius duomenis Pernambuco valstijoje 49,6% visų šeimų niekada nenaudoja pieno ir 48,6% niekada nevalgo mėsos ir kiaušinių.

Brazilijos gyventojų numatomas gyvenimo ilgio vidurkis yra 49 metai, toks pat kaip buvo pie-

tų Europoje ar JAV 1822 m. Tačiau Brazilijos šiaurės rytuose šis teoretinis žmogaus amžius yra žymiai trumpesnis. Apie 50% visų tos srities gyventojų miršta nesulaukę 30-ties metų amžiaus.

Šiaurės rytuose iš 1,000 gimusių kūdikių 200 miršta nesulaukę vienerių metų amžiaus. Tai yra pats aukščiausias kūdikių mirtingumas visoje Lotynų Amerikoje. Ir kas dar blogiau -- šis nusiūmimas nemažėja, bet auga. Nežiūrėdami šių faktų Brazilijos nacionalistai kovoja prieš emigraciją iš užsienio šiuo obsaisiu: "kūdikis yra pats ištikimiausias Brazilijos emigrantas".

Bet kur gi judėti Brazilijoje? Didieji miestai yra perpildyti. Archaiškuose vidurio-vakaruose -- iš 20 milijonų gyventojų tik pusė dėvi batus. Naturalios gumos ar babaču rinkėjas Amazonės srityje per mėnesį neuždirba tiek pinigų, kad galėtų nusipirkti vieną porą batų... Lygiai kaip cukraus pramonės darbininkai, jie būna bedarbiais keletą mėnesių metuose. Tik 58% visų brazilų yra ekonomiskai aktyvūs ir pajėgūs.

Tocatin, Araguaia ir São Francisco upių slėniuose nesama jokios infliacijos, nes į tas sritis dar neįkėlė kojos piniginių vienetų! Tose zonose ir daliniai Pernambuco ir Ceara gilumoje žemės ūkio kultivavimas tebėra toks pat, koks jis yra buvęs prieš olandų įsiveržimą 1604.

Šios visos ūkinės negerovės nėra regionalinės, bet turi reikšmės visai tautai. Didžioji brazilų kapitalo dalis yra investuota į žemės nuosavybę šioje archaiškoje Brazilijoje. Tos Brazilijos dalies palikimas ramybėje, bandant kitas sritis išvystyti, veda prie infliacijos. Dabartinė krizė yra chroniškos krizės paseka" -- baigia dienraštis.

Cituotasis straipsnis kalba statistinių duomenų faktais. Nėra jokio pagrindo tiems skaičiams netikėti. Tai skaitydami, galime suprasti, kodėl po 2-jo pasaulinio karo, šis kraštas turėjęs puikias galimybes pagerinti savo gyventojų gyvenimo sąlygas, ligi šiol to neįvykdė. Vietoje to, kad spręsti ekonomines problemas iš esmės, kai kurie šio krašto vadovai stengiasi pralobti, įsigydam turtus krašto viduje. Aišku, kad pinigų investavimas ne ten kur reikia, o pinigais yra ekonominio

gyvenimo kraujas, veda prie ekonominio svyravimų.

Ar Brazilija laimės kovą su infliacija? Per paskutinius dvejus mėnesius kruzeiras atkuto, kas rodo, kad kraštas eina teisinga linkme. Kaip ilgai šis pagerėjimo periodas tęsis? Kuris išminčius tai galėtų atsakyti?! Gi Dirvos korespondentas tėra tik gyvenimo stebėtojas.

CHICAGOS PARENGIMŲ KALENDORIUS

KOVO 9 D. Laiškų Lietuviams koncertas ir premijų įteikimas Jaunimo Centre.

KOVO 10 D. Korpi Giedra Pavasario Madų Paroda Jaunimo Centre.

KOVO 12 D. 7 val. 30 min. vak. Kelionių filmai -- Puerto Rico, Dominikonų Respublika, Kuba, Jamaica -- Dariaus Girėno Posto salėje.

KOVO 16 D. Dr. Stepono Biežio visuomeninės veiklos 50 metų suskakties minėjimas Jaunimo Centre. Ruošia Chicago Skautininkų Ramovė.

KOVO 17 D. Literatūros ir muzikos vakaras ruošiamas Lietuvos žurnalo vaujas Chicago komiteto Jaunimo Centre.

KOVO 19 D. 7 val. 30 min. vak. Kelionių filmas -- Centrinė Amerika, Dariaus Girėno Posto salėje.

KOVO 23 D. solistės Birutės Kemėžaitės rečitalis Jaunimo Centre.

KOVO 24 D. Draugo romano premijos įteikimas Marijos Aukštesniosios mokyklos salėje.

KOVO 26 D. 7 val. 30 min. vak. Kelionių filmas -- Britų Honduras -- Dariaus Girėno Posto salėje.

KOVO 30 D. 8 v.v. Chicago Lietuvos Operos pastatymas "Cavalleria Rusticana" ir "Pajacai" Studebaker Teatre, 410 So. Michigan Ave.

KOVO 31 D. Tėvų Marijonų bendradarbių metinis seimas.

KOVO 31 D. 3 v. p.p. Chicago Lietuvos Operos pastatymas "Cavalleria Rusticana" ir "Pajacai" Studebaker Teatre.

BALANDŽIO 7 D. 3 v. Chicago Lietuvos Operos pastatymas "Cavalleria Rusticana" ir "Pajacai" Studebaker Teatre.

BALANDŽIO 21 D. Kunigaikštienės Birutės Dr-jos Chicago skyriaus ruošiamas literatūros-muzikos vakaras Jaunimo Centre.

ALEKSANDRAS MERKELIS

Ištrauka iš spausdinamos monografijos ANTANAS SMETONA

Vaughand ir Italijos -- Macchiora-Vivalba ministeriui pirmininkui ir užsienio reikalų ministeriui E. Galvan:uskui įteikė notą, kurioje pranešama, kad Klaipėdos kraštas santarvininkų būsiąs perduotas Lietuvai šiomis sąlygomis:

1. Santarvės valstybės išsižada Lietuvos naudai visų teisių ir titulų teritorijai, minimai Versalės sutarties 99 straipsny;

2. Klaipėdos teritorijoje įvedamas autonominis ir reprezentacinis režimas, o taip pat institucijos, kurios, oficialiai pripažindamos abi vartojamas kalbas, gerbs lygybės principą visų gyventojų atžvilgiu, vistiek kokios jie rasės, kalbos, ar tikybos, ir traktuos svetimšalius civilinių teisių bei prekybos atžvilgiu lygiai tap, kaip savo piliečius;

3. Jūromis, upėmis ir sausumos keliais laiduojama tranzito laisvė, kuri organizuotina taip, kad būtų atsiųgelta į interesus tų liutų ir lenkų kraštų, kuriems Klaipėda yra natūralus išėjimas į jūrą, o Klaipėdos uostui sudaroma ekonominė administracija, kuri bus pritaikyta jo raidai ir kuri, laisvą zoną įrengus bei kvalifikuotiems atstovams dalyvaujant, teiks visišką galimą, kad kalbamių Lietuvos ir Lenkijos suinteresuoti kraštai galės šiame uoste naudotis lengvatomis savo prekybai;

5. Lietuvai arba Klaipėdos kraštui perleidžiami visi šiame krašte esantieji turtai, kurie priklausė Vokietijos Imperijai arba atskiroms Vokietijos valstybėms, Lietuvai pasižadant savo ir Klaipėdos vardu perimti naštas, kurios numatytos Versalės sutarties 254 ir 256 str. str.;

Lietuvai sutikus perimti suverenumą Klaipėdos krašte viršimnėtomis sąlygomis, Ambasadorių Konferencija, Lietuvos ir paties krašto atstovų padedama, paruoš Paryžiuje Klaipėdos krašto organiską Statutą ir sudarys su Lietuva konvenciją, suderiną su šiuo sprendimu.

Tą pačią dieną Clinchant, Aloisi ir Fry įteikė augščiaui minėtą Ambasadorių Konferencijos vasario 16 d. nutarimą "Jo Ekscelencijai Ponui Gailiui, Klaipėdos Valdžios Ministeriui Pirmininkui" su šio turinio raštu:

Ponas Prezidente!

Pasiuntinių Konferencijos į Klaipėdą pasiųstajai Nepaprastajai Komisijai pranešus, kad Santarvės Valstybių kaslink atitaisymo tvarkos ir Santarvės autoriteto statytieji išsuderėjimai išpildyti, Santarvės Valstybių varden veikiančioji Pasiuntinių Konferencija atsivėrė dėl Klaipėdos krašto taip, kaip Versalės Sutarties 99-ame straipsnyje 2-ame skirsmelyje nužūrėta, ir mums įsakė šitą atsivėrimą pranešti Klaipėdos krašto valdžiai. Padavė šitą pranešimą, turime garbės iš Jūsų Ekscelencijos prašyti patvirtinimo, kad jį gavote.

Priimkite, Ponas Prezidente, mūsų didelės pagarbos patikrinimus.

(Bus daugiau)

AKIMIRKOS

Bronys Raila

Chaosas "frontas"

Kaip aną syką minėjau, Vienybės savaitraštis Brooklyne buvo paverstas, V. Kavolio iškilmingai mokslininkų išsireiškimo, mūsų trečiafrontininkų ir naujos trečiosios jėgos galiūnų "pagrindiniu eksponentu". Jie esą, dabar sudarė mūsų visuomenės tretįjį "nekomunistinį bloką". Pažymėtina: ne prieškomunistinį, bet tik nekomunistinį...

Toks apibūdinimas, visus davinčius susumavus, vargiai tikslus, taigi gal ir nelabai mokslininkas. Visų pirma, tai nėra jokia stambi jėga, verta fronto vardo, o greičiau tik keista ar visai tragikomiška mišrainė. Įterpimas tokiu "bloku" kaip partnerio, tarp kitų dviejų blokų -- prieškomunistinio ir užkomunistinio, -- būtų pernelyg "liberališkas" prasišaukimas su tikruoju lietuviški visuomeninių jėgų balansu. Tikri blokai tėra du.

Ir to trečiojo "bloko" dalyviai margsni už genį. Jie suklydę iš visokių pasviečių. Nesileidžiant tuo tarpu į kalbas apie galimus tikruosius jo dirigentus, tuo tarpu minėtini tik trys: -- T. Tilvyčio žodžiais Vilniaus Rasų kapuose tarant, gerbiama joni, laikraščio leidėja V. Tysliavienė; "Laisvės" kolumnisto Šaičiaus-Almaus-Zieniaus žodžiais tarant, "tarptautinio masto žurnaliste" redaktorė kolegė Narkeliūnaitė; na, ir mano žodžiais tarant, savaitraščio vedamųjų bei apžvalgų seniliško temperamento svarbiausias rašėjas Vytautas Širvydas. Taip sakau ne dėl barnių, o daugiau iš gailėsčio, nes naivumas ir ypač seniliškumas vienodai gresia mum visiem, kuriem bus lemia ilgai pasilaikyti šioje asarų pakalnėje ir kuriems nepavyks sėkmingai išsisaugoti arterijų sklerozės.

Čia dažnai matome sportinių, kartais net politinių ir "kultūrinių" nuotrupų rinkėją E. Šulaitį. Dabar gi vis dažniau katalikiškų laikraščių bendradarbių Al. Gimantą, savo gausiais rašiniais prieš keletą metų iš ten išstūmus ir į "Laisvę" "nustūmus" Algimantą Šaičių. Dar kartais pasikaitome "blaičius" buvusio per nesupratimą voldemarininko, o Amerikoje konservatyviausio krikdemonio Gobio atkūrėjų. Kiek rečiau regime Balfo pirmininko kan. J. Končiaus ar reikalų vedėjo kun. L. Jankaus pasisakymus labdaros reikalais, bet dažniau įvairius ministerio V. Sidžiausokos pareiškimus ar interviu, šiaip visokių veikėjų, net Lietuvos diplomatus ir konsulų, išsiriškiavusių prieš fotografės S. Narkeliūnaitės aparatą, nuotraukas. Ši mūsų fotokorespondentė dabar labai veikli ir visur priimama, -- ne tik vestuvių, gimtadienių ar vaišių progomis privačiose šeimose...

Visa, kas palieka, tai daugiausia anonimininkai bei slapvardininkai ir daugiau ar mažiau vienkartiniai bendradarbiai, kaip senosios kartos istorikas Jakštas ar jaunosios kartos istorikas Trumpa (vienintelis iš mūsų istorikų apsisakęs laisvas nuo Edipo kompleksų, kas mažiau mokslininkai sakant reiškia -- laisvas nuo erotinės meilės savo motinai, o platesne prasme, motinaitėvynei). Na, dažni perspausdinimai iš sovietinės spaudos, dar P. Lapienė, V. Zalatorius, J. Vaidelys, net tautinės spaudos bendradarbiai J. Miškinis ir A. Diržys...

Atsiprašau, jei dar kokių kelių pasak Kavolio, "raštingų žmonių" būsiu dėl nerūpestingumo nepaminėjęs. Nes juk ne tai svarbu ir gal per daug nepažemins jų garbės. Tai išminėjau tik su vienu tikslu -- prieštarauti Metmenų redaktoriui, kad ne visi tie asmenys yra "nekomunistai". Dalis iš jų tebėra žinomi, kaip aiškūs ir net labai "konservatyvūs" antikomunistai. Tad Kavolio charakteristika tam Vienybės blokui nėra taiki ir tiksli. Ir to bloko viešojo ideologija -- tai tik vienas iš taisyklių chaosas. Beveik visais klausimais čia rasi nuolat priešingiausių nuomonių. Čia ir klebonai, ir liberalai, padorūs ir nepadorūs tautininkai, rezistentai, žydų ir nacių žudikai, hitlerininkai ir stalininkai, nusikaltėliai, žvalgybininkai, laisvintojai ir pavergėjai nuolat maišomi į vieną puodą.

Vieną kartą čia bus užpulta Lietuvos laisvintų nusenusi ir nuo gyvenimo atsilikusi politika. Kitą kartą bus dedami tų laisvintų institucijų pareiškimai, atsiskaitimai ir rezoliucijos. Vieną kartą bus pareikšta anonimiškai, kad lietuvių rezistencija okupantui buvo mūsų tautai žalinga ir kenksminga. Kitais kartais bus prisiėkinėjama, kad mes privolome vesti "neatlaikytą kovą" už Lietuvos laisvę. Viena ar kita redaktorė savo rašiniais ar kelių išspūdžiais iš esmės paneigia ALT ar Vliko vedamą liniją. Kitas redaktorius gi sakys, kad ALT ir Vliko linija tai juk ir yra Vienybės linija! Vienuose numeruose bus sudėtos "socialistinės statybos laimėjimų" nuotraukos ar komunistinių Lietuvos poetų eilėraščiai. Kituose, numeruose gi jūs rasite "Almus Enterprises" ar net Birch Society skelbimus... Per kelius numerus paleiui bus pilamos tegu ir labai negabiai surašomos, bet vis dėlto purviniausios paplavos ant tų, kurie mėgino atkreipti dėmesį, kad toks "susipažinimas" suokupantu ir okupuota Lietuva yra pasityčiojimas iš visų mūsų patriotinių pareigų. Kituose numeruose jūs skaitysite tiek klykaujančius ir putotus patriotinius rašinius arba tokius Lietuvos laisvinimo veiksmų, net diplomatines tarnybos postų gynimus, jog nustosite abejoti žinomo B. Jonso posakio prasme, kad -- "patriotizmas yra sukčiaus priebeiga"...

Kas visa tai būtų? Išsiblaškymas, nuovokos stoka, kvailelėjimas? Ar tai čia, kaip pagedauja V. Kavolis, yra toji "respektuotina arena tokiems trečiafrontininkams, kurie komunistinės tarnybos purtytis"?...

Ne, toks savaitraščio vis konvulsingesnis "purtymasis" yra greičiau sąmoninga taktika, būdinga kiekvienam pasauliuiškam nuodijimui, chaoso ir sąmyšio kėlimui naiviųjų mulkinimui, vodkos garams. Tai tik grynas chaoso ir teršimo "frontas".

Atleiskite, kad daugiau nei metus pabraides po tokios "respektuotinos arenos" pelkes, aš nuklysiu dar į vieną prisiminimą. Tai buvo 1946 metais Paryžiuje per Vasario 16 minėjimą. "Senųjų" ir "naujųjų" lietuvių ten tada gyveno nedaug, gal apietretas šimtų. Bet Nepriklausomybės minėjimas visiems buvo jautrus įvykis ir į salę sutraukė kone visus tautiečius. To vakaro programos pralabose, pranešimuo-

se ir sveikinimuose dalyvavo vyrai ir moterys, meninę dalį atliko vietinių pajėgų turimieji artistai.

Vos programą pradėjus, išgirdome, kad salėn buvo atvykęs ir vienas ypatingas svečias, -- lietuvis, save vadinęs "Kubiliūno tremtiniu", kiek tarnavęs svetimų šalių legione. Gerokai įgirdytas vynu ar koniaku (vodka dar buvo ne madoje). Ir ne visai vienas, o du. Prie girtų jau no vaikino šalia sėdėjo kitas, kiek vyresnis, neįsigėres, irgi lietuvis, bet niekur nematytas ir nepažįstamas. Jis vaidino girtų draugą, kiek juokavo su juo, patarinėjo, tai pakurstydavo, tai pristabdydavo, -- žodžiu, buvo to iškamšos dirigentas. Sėdėjo jie du kaip tik už manęs užpakalinėje eilėje.

Prasidėjus pralaboms, "Kubiliūno tremtinys" (vėliau išvykęs Sovietijon) ėmė karštai dalyvauti "visuomeniniuose debatuose": ploti, šūkauti, juoktis, laidyti vulgariausius ir pornografiniausius posakius, tai vėl kur reikia ar ypač kur nereikia visa gerkle šaukti "valio", "bravo", "tegyvuoją Bačkienė", ir kitaip.

Buvo baisiai nemalonu, nejauku, šlykštu. Raminimai ir tildymai nieko nepadėjo. Būtų reikėję nutraukti programą ir jėga juos išmesti. Aišku, būtų kilęs dar didesnis triukšmas, ko apgailėtinas iškamša su savo politrukėliu ir siekė. O salėje buvo garbingų prancūzų svečių, dežiruojantis policininkas, ir viskas tada buvo pusėtina! nejauku ir netikra labai paraudusiame Paryžiuje. Rengėjams tiko būti atsargiems.

Per pertrauką "tremtinį" pažinę kiti buvę legionieriai bandė raminti, gražiuoju išprašyti, bet nepavyko. Nugirdytasis ir jo politrukėlis aiškino: kas čia tokio, juk šiandien šventė, linksma, kas mums gali uždrausti pajaukauti su fašistais?...

Ir jiėdu dar grįžto į salę, kai prasidėjo meninės programos dalis. Dar truputiuką "pajuokavo", bet toji dalis juk, matyt, nusibodo, ir abu vyrukai dingo. Su "fašistais" ir "naciais" jiems iš tikrųjų buvo svarbus ne "kultūrinis", o tik politinis "bendradarbiavimas". O tą misiją, priteršdami Nepriklausomybės šventės nuotaiką, jie buvo jautlikę...

Skaityk ir platink DIRVĄ

Rita Ausiejūtė, Zita Zarankaitė ir Fel. Kontautas repetuoja Nicodemio "Neužaugą", kurios premjera įvyks kovo 10 d. Bostone. Beatričės Kerbelienės nuotrauka

Bostono Dramos Sambūrio aktoriai su režisiere Al. Gustaitiene kovo 10 d. Bostone pasirodą su Nicodemio veikalą "Neužaugą". Prieky iš kairės: rež. Al. Gustaitienė, Rita Ausiejūtė, Jurgis Jašinskas, Laima Katauskaitė. Antroji eilė: Zita Zarankaitė, Ged. Margaitis, Fel. Kontautas, Nuotraukoje trūksta aktorių Ant. Vilėniškio ir Rimo Budreikos. Nuotrauka daryta repetacijos metu.

Beatričės Kerbelienės nuotrauka

BOSTONE STATOMA NEUŽAUGA

Nicodemio's grįžta į lietuvių sceną. Beveik prieš tris dešimt metų Ona Rymaitė Valst. Teatro scenoje sukūrė spalvingą Neužaugos vaidmenį, matyt, ilgesniam laikui palikdama įspūdį apie to veikalo sceningumą. Neseniai Alg. Dikinis Chicagoje išvedė į sceną Nicodemio's Gatvės vaiką, o Bostone jau baigiama repetuoti Neužaugą. Ne tas pats vardas, bet tai tas pats Nicodemio's kūrinys, lietuviškai gal tiksliausia vadintinas Atlaiku.

Bostono Dramos Sambūris ilgesnį laiką nerodė gyvybės ženklų. Kai kas ilgėjosi jo darbų, o kai kas jau buvo beapimirtas, kad toks teatrinių gyvenimo "veiksnių" Bostone tebegyvena.

Lietuviško vaidinimo su rengimais mūsų sąlygose nėra toks pigus reikalas, kaip iš tolo atrodo. Teatro meno mylėtojas turi parodyti nemažą pasiryžimą, gaišti daug valandų, prarasti poilsio laiką, o svarbiausia -- pabėgti iš kasdienybės, pasinerti į kuriąsą vaidmenį, aiškiai nuvokdamas, kad tame darbe slėpi nemenka rizika -- ar į vaidinimą susirinks pakankamai tautiečių, ar tavo pastangose jie

jžvelgs gerų norų pradą, ar ciniškai pasišaipys, kaip dabar iš daug ko mūsųose įprasta su cinizmu pasišaipyti?..

Bostono Dramos Sambūrio režisierė Aleksandra Gustaitienė, nepaisydama tų klausimų, praėjusių metų ankstybą rudę, beveik visai slapta, pradėjo repetuoti Nicodemio's Neužaugą. Šiuo metu repetacijų darbas yra baigiamas, Neužaugos premjera įvyksta kovo 10 d., 3 val. po pietų So. Bostono Aukšt. Mokyklos didžiojo salėje. Veikalo dekoratyvinis apipavidalinimas rūpinasi dail. Vikt. Vizgirda, pastatymo administravimui vadovauja Ant. Gustaitis, vakaro pelnas skiriamas Bostono Lituanistinei mokyklai paramai. Visa krūvon sudėjęs, malonu pranešti, kad Gustaitių teatras, kaip čia jį kasdienine kalba vadinam, vėl stojasi ant kojų.

Kaip visi dramų teatro mylėtojų sambūriai, ir Bostono Lietuvių Dramos Sambūris turi gana pastovų vaidintojų branduolį. Neužaugos spektakly iš to branduolio pasirodys Zita Zarankaitė, berods, nuo Atžalyno dienų iš Sambūrio nepabėgusi. Tai neilinių gabumų vaidintoja, šį kartą įsigyvenusi į pagrindinį Neužaugos vaidmenį. Greta jos regėsime seną "scenos vilką" Jurgį Jašinską, kuris ir scenos meno meilės nestinga, ir patyrimu turtingas, ir vaidybos meno mokslus yra pažinęs. Feliksas Kontautas, puikių balsinių dainių ir regimų vaidybinių gabumų vyras, po ilgesnės pertraukos grįžta į sceną (Vaidilos karjerą buvo pradėjęs Bostone, akt. H. Kačinsko studijoje). Senos gvardijos karys yra ir Antanas Vilėniškis. Beveik visai nauji vardai Neužaugos vaidinime bus Rita Ausiejūtė, Laima Katauskaitė (anksčiau pasirodžiusi tik mažose vaidmenyse), Gediminas Margaitis ir Rimas Budreika. Neblogai pažindami rež. Al. Gustaitienės taiklų akį, kai ji renkasi pastatymo dalyvius, galim būti tikri, kad ir debiutantai savo vaidmenis atliks geriau negu patenkinamai. Malonu pažymėti, kad naujieji sambūrio nariai yra jauni, vienokių ar kitokių mokslų studentai, kiek žinau, su noru įsijungę į lietuvių scenos darbą.

Kaip jau sakytą, Nicodemio's Neužaugą Bostone į

sceną žengia kovo 10 d., 3 val. po pietų. So. Bostono Aukšt. Mokyklos didžiojo salėje. Reikia tikėti, kad ir tie, kurie Dramos Sambūrio darbų pasigedo, ir tie, kurie jį buvo beapimirtas, dabar įsidėmės, kad naujas lietuviškas vaidinimas, ruoštas beveik pusę metų, vėl Bostone gimsta. St. S.

PIANISTAS ANTANAS SMETONA BOSTONE

Vasario 24 d. pirmą kartą Bostone koncertavo jaunas lietuvis pianistas Antanas Smetona. Jo koncertas įvyko Isabella Stewart Gardner Museum salėje. Savo programai jis pasirinko Haydeno sonatą Es dur (1798), Beethoveno sonatą Es dur, opus 81a (Das Lebewohl -- atsisveikinimas) ir Chopino sonatą B moll, opus 35, su garsiuoju ir populiariuoju March funebre.

Antanas Smetona fortepijono studijas pradėjęs pas savo mamytę, pianistę Birutę Nasvytytę-Smetonienę, ir jas tęsęs pas Leonard Shure, Clevelando Music School Settlement, dabar siekia magistro laipsnio garsoje visoje Amerikoje Juilliard mokykloje, New Yorke. Lygiagrečiai jis plėtoja koncertinę veiklą, davęs jau visą eilę rečitalių Chicagoje, Detroit, New Yorke, o dabar ir Bostone, kur rado kelius į amerikine muzikos instituciją.

Gardner Museum Bostone yra plačiai žinomas dėl savo koncertų. Jie vyksta čia keturis kartus į savaitę -- antradieniais, ketvirtadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais. Labiausiai lankomi yra sekmadieniniai koncertai. Jie geriausiai ir apmokami. Todėl ir kandidatų jiems susidaro ilgas sąrašas. Norintiems sekmadieniais koncertuoti kartais tenka ilgai laukti, kol komisija pasirinktą. Klausytojai tuos koncertus lanko nemokamai. Spaudoje šie koncertai yra skelbiami, bet nerecenzuojami, taigi nėra įvertinami, ir tai yra silpna jų koncertų pusė. Jie duoda tik progos koncertuoti ir kiek tiek uždirbti. Jais daugiausiai pasinaudoja jaunieji, pradedantieji koncertantai, bei naujai atvykę, dar nesudarę sau pakankamai vardo. Antano Smetonos koncertas čia, tai gera pradžia, bet pusiau oficiali. Jis turės dar čia sugrįžti su koncertu į Jordan arba Symphony Hall, kad galėtų pilnai įsitaisyti muzikiniuose Bostono sluoksniuose.

Praėjusio sekmadienio Antano Smetonos koncertas paliko gražų įspūdį. Antanas Smetona toli pažengęs pianistas, turįs milžinišką techniką. Jo pirštų artikuliacija labai švari ir lengva, dėka jos visi greitai pasažai gaunasi ryškūs, nesusilieję. Jis turi jau išdirbęs dinaminis skirtumus, gražus po piano techniškoje vietoje, minkštas dainuojantis forte. Jo fortissimo tačiau reikalingas dar pagilnimo. Taip pat jis neparodė šioje programoje

(Nukelta į 6 psl.)

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE

PARAMA-

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS 5th \$4.98
GERMAN BRANDY 5th \$3.98
CANADIAN WHISKEY 5th \$3.98
VODKA pilna kvorta \$3.59
KRON BRANNVIN
AQUAVIT (švediška) 5th \$3.98

COCTAILS MANHATTAN OR
MARTINI kvorta \$2.98
LIEBFRAUMILCH vokiškas vynas 5th \$0.89
NAPOLEON FRENCH BRANDY 5th \$3.35
RICCADONNA ITAL. VERMOUTH 30 onz. \$1.15
BORDEAUX pranc. vynas 5th \$0.98

Maironio lituanistinės mokyklos Brooklyne šokėjų grupė, vadovaujama J. Matulaitienės, pasirodžiusi Vasario 16 minėjime New Yorke, išpildant meninę programą. Vyt. Maželio nuotrauka

Pianistas A. Smetona

(Atkelta iš 5 psl.)

pianissimo. Jo vidinių išgyvenimų skalė gyva, įvairi. Ryškiausiai tai atsispindėjo Haydeno sonatoje, ypatingai pirmoje dalyje.

Su šia gražia technika Antanui Smetonai atdaras kelias į stiliaus diferenciacijos pagilinimą, ką be

abejonės jis atsieks Juilliard mokykloje, ko jam iš širdies linkime.

Šis jo koncertas praėjo su dideliu pasisekimu. Trijų su pusės šimtų vietų salė buvo tiek pilna, kad didokas skaičius klausytojų dar išsidėstė tolimesnėse muziejaus salėse. Malonu pabrėžti, kad mažiausiai trečdali klausytojų sudarė lietuviai. Igi

ir šilti plojimai buvo atpildas jaunajam pianistui už jo perteiktą programą. Reikia manyti, jie visi ateis pasiklausyti jo kitos programos, kuri turėtų būti Jordan Hall salėje.

Izidorius Vasyliūnas

Skaityk ir platink
DIRVĄ

MOKAME

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

4 1/2 %

metinį dividendą už
visas taupymo sąs-
kaitas.

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanuskas, Pres.

HELP WANTED MALE

MECHANIC

Immediate opening for well-recommended married man able to perform fleet maintenance. Truck overhaul experience helpful. Continued company growth insures steady income with advancement opportunities.

Apply Personnel
Department

United Parcel Service Inc.

4901 Lakeside Ave.

STRUCTURAL ASSEMBLERS WELDERS

Experienced on Aluminum
ALL AROUND MACHINIST
FITTERS—CLASS A
LAY-OUT MEN

Must be experienced on heavy structural work, able to read blueprints and work night shift.

Bartlett-Snow-Pacific Inc.
6200 Harvard Avenue
(25, 26, 27)

HARDCHROME PLATER
Experienced only. Must be able to set-up, and plate all types of work Union Shop. Top wages. Hospitalization and fringe benefits paid for.
Call 232-9111

HARDCHROMERS, INC.
7016 Krick Rd. Bedford, Ohio
(25, 26, 27)

HELP WANTED MALE

ADMINISTRATIVE TRAINEE INSURANCE

A leading insurance organization (non sales) is looking for 3 young men desiring to train in the administrative and underwriting field.

An excellent opportunity for the man with the necessary all-around qualifications. Applicants should have at least 2 years college training and be willing to relocate.

If you believe you qualify for this permanent position leading to high level responsibility, top employee benefits and a sound future, arrange for an interview now with our Personnel Department.

Royal Globe

Insurance Companies
Williamson Bldg., Public Square
MA 1-9565

FURNISHED APTS. EAST

5912 Superior Ave.,
Terrace Type
Apartments.
2-3-4 rooms as
low as \$10.50.
Bedrooms \$6.50
Utilities.
Call EX. 1-2944
(26, 27, 28)

HELP WANTED MALE

Lear Siegler, Inc.

Industrial Engineers

IE's with degree and experience in methods, standards and plant layout, assembly.

Send resume to
Salary Personnel Office.

Lear Siegler, Inc.

Power Equipment Division

Post Office Box 6719

Cleveland 1, Ohio

Phone: Montrose 2-1000

AN EQUAL OPPORTUNITY
EMPLOYER

TOOLROOM MACHINISTS

BORRING-MILL

JIG-BORER

TURRET LATHE

General machine shop work. Must have job shop experience.

Overtime

T & F ENGINEERING CO.

1740 Eastham Ave.

1 block E. of Windemere Rapid Station.
(26, 27, 28)

TURRET LATHE

OPERATOR

1A and 2A WS short runs. Close tolerance. Steady work. Must have own tools.

ADVANCE BRONZE & MFG.
COMPANY

151 Billman St., Lodi, Ohio
948-1231
(25, 26, 27)

HELP WANTED FEMALE

CASHIER

HOSTESS

WAITRESSES

Immediate openings for qualified applicants. Salary, meals, uniforms furnished. Apply in person to Mr. Dunlap after 4 P.M.

KENNY KING'S

FAMILY RESTAURANT

5836 Mayfield Road

(25, 26, 27)

PARENGIMŲ KALENDORIUS

KOVO 4-29 D. dail. Antano Vaikšnorio tapybos darbų paroda Brill Galery, Arcada, 460 Superior Ave.

KOVO 17 D. Balfas rengia pietus šv. Jurgio parapijos salėje.

KOVO 24 D. Neringos tunto Kazuko mugė Lietuvių salėje.

BALANDŽIO 20 D. Vysk. Valančiaus Lituanistinės mokyklos metinis vakaras-balius šv. Jurgio parapijos salėje.

BALANDŽIO 20-21 D. XIII-jų Š. Amerikos Lietuvių Sportinių Žaidynių krepšinio ir tinklinio varžybos.

WE GIVE AND REDEEM EAGLE STAMPS

MAY'S BASEMENTS

IŠPARDAVIMAS!

ŠIMTAI IR ŠIMTAI PUIKIŲ MOTERIMS,
PANELĖMS IR
JUNIORĖMS NAUJŲ

ŽIEMINIŲ PALTU

1/2
OFF

Original Prices

Kainavė 29.99	14.99
Zieminiai paltai	
Kainavė \$35	17.50
Zieminiai paltai	
Kainavė 39.99	19.99
Zieminiai paltai	
Kainavė 49.99	24.99
Zieminiai paltai	
Kainavė 59.99	29.99
Zieminiai paltai	

Pasirinkite iš šių puikių rinkinių medžiagų ir žinomų firmų: "Berkshire" vilnones gelumbes; "Schuster" vilnones skaras, diagonal vilnos pliusą, vilnones lustrossas, "Hockanomm" vilnones gelumbes ir daugelį kitų.

BASEMENT WOMEN'S SUIT AND COAT DEPARTMENT... THE MAY COMPANY, ALL 4 STORES, INCLUDING SOUTHGATE

Didelis pasirinkimas stilių!

Didelis pasirinkimas spalvų!

Didelis pasirinkimas medžiagų!

IMOKEJUS \$5,

jūsų pasirinktos
prekės laikomos
iki pareikalavimo!

USED CARS FOR SALE

Come in...LOOK AROUND

at these top value used cars

They All Carry Mayfield Motors 30-Day or
1,000-Mile Used Car Warranty

1963 VOLKSWAGEN Sedan.
Full factory equipped, plus radio, white sidewall tires, safety belts, chrome wheel disks, undercoating and stone shields. This is a Demonstrator like-new condition.
Only **\$1850**

1958 VOLKSWAGEN Panel Truck. Completely reconditioned. Ready to go **\$695**

1959 VOLKSWAGEN Station Wagon. Completely reconditioned. One owner. **\$895**

1958 VOLKSWAGEN Convertible. New top and tires. Completely reconditioned. Only **\$1095**

1961 VOLKSWAGEN Station Wagon. Red, white tu-tone, Sharp! **\$1795**

1961 VOLKSWAGEN (Choice of 2). Completely reconditioned. Radio, heater. Ready to go! 1 white-1 black. **\$1495**

1960 VOLKSWAGEN (Choice of 2). Radio, heater, completely reconditioned and ready to drive away. 1 red - 1 black. Only **\$1295**

1961 VOLKSWAGEN Kombi Station Wagon. A great buy at only **\$1395**

MAYFIELD MOTORS CO.

Authorized Dealer

2926 Mayfield

1 Block West of Superior
Phone YE. 2-5700

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• **ALT S-gos** Clevelando skyriaus narių susirinkimas, įvykęs kovo 3 d. aptarė bendro ALTS suvažiavimo reikalus ir nutarė kreiptis į centro valdybą persvarstyti nutarimą šaukti suvažiavimą St. Louis. Clevelandiečiai pareiškė, kad tolimi nuotoliai sukludys daugeliui vykti į suvažiavimą, o jis būtų gausesnis, jei, pvz., būtų ruošiamas Clevelande. Tuo reikalu skyriaus valdyba buvo įgaliota kreiptis į centro valdybą ir suvažiavimo reikalus toliau aiškintis.

Posėdžio metu pasiinformuota LNT Tarybos suvažiavimo reikalais ir paaukotta 10 dol. skautų jamberės fondui.

Susirinkimo proga buvo pagerbti ir skyriaus nariai — Kazia, pirm. Karpis ir Karalis.

• **Milda Lenkauskienė**, redaguojanti Tėvynės Garsų radijo programoje skyrių pavadinimą "Penkios minutės moters pasaulyje", šį penktadienį kalbės per radiją įdomia tema "Tyla pavasario pavojaus...". Šioje programoje taip pat bus transliuojamas Dainavos ansamblio koncertas iš jų pirmosios plokštelės "Tėvynėi aukojam". Tėvynės Garsai girdimi Clevelande ir Akrono kiekviena penktadienį 8-9 val. vak. FM bangų 106.5 mge.

HELP WANTED MALE

TURRET LATHE

Privalo sugebėti paruošti ir valdyti W & S3 s; 4 s; 5 s ir 3A s.

Būtinamas mažiausia 15 metų patyrimas. Aukštas valandinis atlyginimas. Apmokomos atostogos ir šventės.

WESTERN RESERVE
MFG. CO.

3710 East 93rd St.

Michigan 1-0827

(26,27,28)

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

ACCOUNTS INSURED
TO \$10,000.00

4 1/2%

SUPERIOR SAVINGS

HOME AND
REMODELING LOANS

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

UŽSAKYKITE GĖLES TELEGRAFU
Gėlės visoms progoms — vedyboms, laidotuviams ir t.t.

FRIENDLY FLOWER SHOPPE

VISAD JŪSŲ PATARNAVIMUI

Atdara: nuo 9 ryto iki 7 val. vak. Sekmad. nuo 10:30 - 1:30

Telef. namų 431-6558
Krautuvės — 431-6339

6901 Superior Ave.
Cleveland 3, Ohio

Dail. Antanas Vaikšnora, kurio kūrinių paroda vyksta Clevelande nuo kovo 4 iki 29 d., yra gausiai lankoma ir pirmą dieną jau buvo parduoti keli paveiksliai.

Antano Vaikšnoro kūrinių paroda

Clevelando Meno Muziejaus parodų daugkartinis laureatas, mūsų tautietis, dailininkas Antanas J. Vaikšnora, Brill Gallery patalpose, esančiose Arcade trečiame aukšte (401 Euclid — 460 Superior Ave.), kovo 4 d. atidarė savo tapybos kūrinių parodą. Parodoje dailininkas išstatė apie trisdešimtis aliejaus tapybos kūrinių, įvairaus dydžio, 12x20 pradedant, 42x72 formato darbais baigiant. Dauguma išstatytų darbų nauji, dar niekur nerodę. Prieš parodos atidarymą, kovo 3 d., A. J. Vaikšnoro parodai skirti kūrinių, Brill Gallery patalpose buvo parodyti spaudos atstovams ir dailės kritikams.

Visuomenės lankymui paroda atdara kovo 4-29 d. kasdien nuo 3 iki 7 po pietų. Ši paroda, yra Antano J. Vaikšnoro ketvirtoji individualinė dailės kūrinių paroda Amerikos didmiesčiuose. Vėliau, Antanas J. Vaikšnora numato su savo dailės kūrinių aplankyti New Yorką ir Chicagą. Taip pat numato savo kūrinius parodyti ir Clevelando lietuvių bendruomenei. Numatomos parodos bus vykdomos tada, kai dailininkas "kiek atsikvėps" po įtempto kūrybinio darbo. Kaip žinoma, dail. Antanas J. Vaikšnora pastoviai dirba viename pritaikomosios ir pramoninės dailės biure, kurio yra da-

lininku ir meno reikalų vedėju. Savarankiškai dailės kūrybai, kaip ir dauguma dailininkų, skiria laisvalaikio valandas, atliekamas nuo tarnybos... (vb)

PAMATYKIME GENOCIDO PARODĄ

Komunizmo kelias į Lietuvą nužymėtas klasta, smurtu, žudymu, trėmimais. Okupantas baido lietuvių tautos kraujuje ir ašarose. Tyčiodamasis jis dabar prakalbo apie "bendradarbiavimą". Mūsų atsakymas — parodyti, kas jis iš tikrųjų yra. Komunizmas pažįstame iš jo darbų.

Štai kodėl svarbu patiems pamatyti ir kitiems parodyti lietuvių tautos genocido parodą, rengiamą Liet. B. n. druomenės Clevelando I-osios apylinkės valdybos iniciatyva ir pastangomis.

Patys matydami savo tautos nelaimę, stiprinsim Lietuvos laisvės kovos ryžtą. Pakviesdami amerikiečius, rodysim komunizmo pavergtų tautų išlaisvinimo tikslą ir prasmę. Parodykime genocido parodą ypatingu jaunimui, kad jis savo akimis matytų, ką neša pasauliui komunizmo tironija.

Genocido paroda Clevelande vykdoma šia tvarka: Kovo 10, sekmadienį, 10 val. 30 min. pamaldos šv. Jurgio bažnyčioje už lietuvių tautos kankinius — komunistų žiaurumo aukas.

Tuo po pamaldų, 12 val. parodos atidarymas šv. Jurgio parapijos salėje. Gieda muz. Alf. Mikulskio vadovaujamas Čiurlionio ansamblis.

Kovo 10, sekmadienį, 6 val. vak. šv. Jurgio parapijos salėje filmas apie komunizmą.

Paroda veiks kiekvieną dieną iki kovo 15, penktadienio, nuo 1 iki 10 val. vak.

Kovo 17, sekmadienį, 10 val. 30 min. pamaldos šv. Jurgio parapijos bažnyčioje. Jas laikyti pakviestas Clevelando vyskupas J. E. John F. Whealon.

Iėjimas aukojant išlaidoms apmokėti ir parodai patobulinti.

Parodos Rengimo Komitetas

Nauji paskyrimai St. Clair Savings Banke

St. Clair Savings prezidentas Paul J. Schneller praneša apie naujus pareigūnų paskyrimus —

Robert A. York skiriamas bendrovės teisiniu patarėju, George F. Bako sekretoriaus padėjėju ir Angelo A. Passalacqua — sekretoriaus padėjėju.

Visi trys — clevelandiečiai, čia baigę aukštuosius mokslus ir keleri metai kaip įsijungę St. Clair Savings organizacijoje.

FILATELIJOS KAMPELIS (3)

ANTANAS BERNOTAS

IRAKAS (seniau Mesopotamija), Mažosios Azijos valstybė, "Armijos Dienos" proga išleido spalvotą 4 pašto ženklų seriją su įvairiais senoviniais vaizdais ir dabar jau nužudyto prezidento Karim Kassem atvaizdu.

Čia duodame tos serijos 10 filis pašto ženklą, kuriame parodytas senas Bagdado planas su ratuapvestais įtvirtinimais.

Paminėjus Bagdado vardą, prieš mūsų akis iškyla Hauffo pasakų kalifai, virtę gandrais, nyktukai Nosiai, stebuklingos Aladino lėmos, skraidą kilimai, kabą sodai, nepaprastai žavingos arabų gražuolės iš "1000 ir vienos nakties" pasakų ir t.t.

Bagdadas, arabiškai Baghdad, Irako sostinė, buvo įkurtas kalifo Al Mansuro 763 m. prie Tigro upės vietoje, kur senovėje stovėjo to paties vardo babiloniečių miestas. Nepaprastai išaugo ir išgražėjo IX amž. kalifo Harun al Rašido laikais. Buvo laikomas vienu iš pačių turtingiausių ir puošniausių pasaulio miestų. Nuo 1638 m. valdytas turkų. 1917 m. užimtas anglų. 1920 m. padarytas naujai sukurto Irako valstybės sostine. Turi apie 300,000 gyventojų.

***

LATVIAI — tremtiniai, gyvenę Jungtinės Amerikos Valstybėse, paskutiniu laiku yra išleidę keletą suvenyrinių ženkliukų, atžymintį jų tėvynės kai kuriuos svarbesnius įvykius, pagerbiančių žymius asmenis arba propagandinio turinio.

Visais namų, automobilių ir kitais apdraudos reikalais kreipkitės į vieną iš seniausių apdraudos įstaigų Clevelande.

Mūsų "Stock Casualty Co's" duoda 15-25% nuolaidos geriams mašinų vairuotojams.

Mūsų "REAL ESTATE" įstaiga yra narys "NORTH-WEST MULTIPLE LISTING SERVICE".

ATSTOVAS
VYT. SENKUS

WO 1-6820

M. A. SCHNEIDER CO.
2710 Lorain Ave.,
Cleveland, Ohio

Savininkas parduoda namą

Šv. Vito ir šv. Jurgio parapijos rajone — Norwood Rd. 4 butai priekiniame name, 1 buto, 6 kambarių namas kieme (su garažu). Nauji langai (storm windows). Nauji variniai vamzdžiai, nauji laidai, nauji vonios kambariai. Didelis sklypas — 40x140 — su dekoratyviniais medžiais. Labai geros pajamos.

Skambinti EX 1-8319.

(27, 28, 29)

Išnuomojamas butas

9808 Kennedy Ave., viršuj — 4 kamb. ir vonia. Su baldais. 75 dol.

Teiraujantis, eikite į kiemo, arba skambinkite — SK 2-1098. (27, 28)

• Išnuomojami 2 butai po

5 kamb. (be baldų). 1993 E. 71 St. (26, 27)

PRIVALO PARDUOTI!!!

3 miegamų mūrinis būgalo, rūsys, papildomas šeimai kambarys, 1 1/2 garažo.

RE 1-9470

Neseniai Dirvoje buvo aprašyti du ženkliukai, paminę 40 metų sukaktį, kai JAV pripažino de jure Estiją, Latviją ir Lietuvą.

Čia norime pažymėti kitus du ženkliukus, pagerbiančius Krišjanį Baroną, išleistus jo 125 m. gimimo sukakties proga. Viename ženkliuke — Barono atvaizdas, kitame — Baronas prieknygomis apkrauto stalo. Abu ženkliukai sukibę porele, rudos spalvos. Piešė J. Cifulis. Visi įrašai angliškai.

Krišjanis Barons (1835-1923), latvių tautinio atgimimo veikėjas ir dainų rinkėjas, mokėsi Mintoje ir Tartu universitete, 1859 m. išleido Latvijos geografiją. Nuo 1893 m. mokytojas Rygoje ir dirbo visuomeninį darbą. Daug rašė. Surinko 200,000 latvių dainų, kurios išleistos 8 tomis. 1926 m. buvo įsteigta jo vardo premija, skiriama už latvistikos veikalus.

Norime atkreipti skaitytojų dėmesį, kad čia paminėti ir kiti panašūs, nėra pašto ženklai, o tik suvenyriniai ženkliukai, angliškai vadinami seals. Žinoma, jie išleidžiami klijuoti ant laiškų, bet paštinės vertės neturi, reikia ir oficialaus to krašto pašto ženklo. Kai kurie filatelista renka ir šiuos ženkliukus. Jiems netgi tinkamo lietuviško pavadinimo neturime. Vieni siūlo vadinti etiketėmis, kiti "lipčiais" ir pan.

***

PIETŲ AFRIKA išleido 2 pašto ženklus, kuriais paminima suaktis, kai 1820 m. balandžio 10 d. pirmas didelis anglų kilmės kolonistų būrys iš Anglijos atvyko burlaiviu "The Chapman" ir išlipo Pietų Afrikos Algoa įlankos krantuose. 1962 m. rugpjūčio 20 d. toje vietoje pastatytas atmintinis paminklas.

Pašto ženkluose matome suaktyvintą burlaivį ir Anglijos, Škotijos, Uelso bei Airijos emblemas.

***

ŠVEDIJA išleido 3 pašto ženklus paminėti mokslininkams, kurie gavo Nobelio premiją 1902

metais. Ženkluose yra šių asmenų portretai: Mommsen, Ross (žūrėk žemiau), Fischer, Zee-man ir Lorentz.

Theodor Mommsen (1817-1903) garsus vokiečių istorikas, specialiai tyrinęs senovės Romos istoriją ir gyvenimą, parašęs kelis stambius istorijos veikalus, — literatūros premiją.

Sir Ronald Ross (1857-1932), britų gydytojas, didelę gyvenimo dalį pašventęs tyrinėjamas tropinės ligas ir suradęs malarijos sukėlėją, — medicinos premiją.

***

ATSAKYMAI Į LAIŠKUS. Po-nui Alg. Gustaičiui, Los Angeles. Ačiū už komplimentus ir už prisiųstus ženkliukus. Kas tiks — panaudosime.

LOS ANGELES

IDOMI PASKAITA

Kovo 9 d., 7 val. vak. Kultūros klubas rengia įdomią paskaitą Lietuvių namų salėje (4415 Santa Monica Blvd.).

Svečias kun. dr. Petras Celešius skaitys paskaitą tema: Teilhard de Chardin pažiūra į pasaulio išsivystimą.

Svečias yra žinomas lietuvių kultūrininkas, aktyviai bendradarbiaujęs mūsų spaudoje, rašydamas filosofinius, literatūros ir meno klausimais. Jis yra Lietuvių Enciklopedijos bendradarbis.

Po paskaitos seks diskusijos ir paklausimai. Taip pat darbotvarkėje yra pasikalbėjimas apie Klubą veiklą, pasikeitimas nuomonėmis ir kt. Lietuviškos knygos laimėjimas. Tradicinė kavutė.

Visi besidomintieji mūsų kultūrinio gyvenimo prašomi atsilankyti.

VISAIS
APDRAUDOS
REIKALAIS,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę
PAULINA MOZURAITIS-BENNETT
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
CLEVELAND 24

NEPAPRASTA DOVANA KNYGOS MYLĖTOJAMS!!!

R. SPALIO ALMA MATER ir ST. SANTVARO POEZIJOS RINKINYS AUKOS TAURĖ — ABI KNYGOS UŽ 5 Dol.!

Neatsisvegiant į kylančius kaštus knygoms leisti, Vilties leidykla, susitarusi su Lietuvių Enciklopedijos leidykla, nutarė praskinti kelią į knygų skaitytojų nepaprastu būdu — jungiant tuos du puikius beletristikos ir poezijos leidinius į vieną puikią dovaną. Nepraleiskite progos, nes ta lengvata galėsite pasinaudoti tik iki 1963 m. balandžio 15 d. Ir niekur kitur, tik užsisakant per Dirvą.

Prašome pasinaudoti žemiau dedama iškarpa.

Siunčiu 5 dol. ir prašau prisiųsti R. Spalio Alma Mater ir St. Santvaro Aukos Taurė šiuo adresu:

.....

.....

Priedų: čekis ☐
pinigai ☐

(parašas)

KAS IR KUR?

• Dirvos novelės konkurso atsiųsta dar viena novelė — Profesorius. Novele pasirašė Margutis. Konkurse dalyvauti terminas baigiasi kovo 31 d. (ne kovo 15, kaip per klaidą buvo pranešta).

• Vladas Meškėnas, lietuvis dailininkas Australijoje, J. Bachunui laukantis Sydneyje, sukūrė puikų portretą, kuris Sydney lietuvių vardu buvo įteiktas išleistuvėse. Priimdamas portretą, J. Bachunas pažadėjo, atvežęs į Ameriką iškabinti Čiurlionio galerijoje Chicagoje, kad lietuviai galėtų pasigrožėti puikia Vlado Meškėno tapyba.

• V. Meilus, PLB vyr. valdybos narys, sausio 21 d. Muenchene aplankė Vokietijos kr. valdybos pirm. I. Rugienį. Pokalbį dalyvavo ir tarybos narys kun. dr. J. Aviža. Svečias buvo painformuotas apie lietuvių gyvenimą Vokietijoje ir ypač apie Vasario 16 Gimnaziją.

• Vokietijoje per Vasario 16 minėjimus buvo priimtos rezolucijos, kuriose kreipiamasi į Laisvosios Europos Radiją, kad būtų įvesta programa lietuvių kalba.

• Vasario 16 Gimnazijos choras ir tautinių šokių grupė išpildė programą sausio 26 d. per Stuttgarto televiziją.

• Lituanus žurnalui paremti Literatūros ir Muzikos vakaras įvyks kovo 17 d., 4 val. p. p., Jaunimo Centre, Chicagoje. Programą išpildys: H. Nagys, K. Keblys, L. Germanienė, K. Almenas ir M. Motekaitis. Visuomenė kviečiama gausiai dalyvauti.

• Albinas ir Ieva Trečioniai iš Orange, N. J. kovo 8 laivu New Amsterdam išplaukė keletai savačių į Virgin Island, Venezuela, Curacao, Jamaicą ir Haiti. Tai vis dar jų 40 metų medvybinės sukakties "medaus mėnuo". Su tais dar keliauja M. Čepreckienė, Bražukienė, Brando iš New Jersey ir "sabelė Misiūnienė iš Brooklyno.

NAUJA BALFO ŠELPIMO TVARKA VOKIETIJOJE

Balfo Centro Valdybos nutarimu nuo š. m. sausio mėn. 1 d. lietuvių šelpimas yra pertvarkytas. Reikalingieji paramos lietuviai ir toliau bus Balfo šelpiami,

tik toji šalpa pagal naują tvarką bus teikiama kiekvienam lietuviui individualiai ir betarpiškai iš Amerikos. Reikalingieji paramos lietuviai prašymus lietuvių kalba adresuoja ir siunčia Balfo Centro Valdybai, 105 Grand St., Brooklyn 11, N. Y., USA. Prašyme reikia nurodyti šeimos narių gimimo datos, jų sveikatos status, pragyvenimo šaltinio didumas (nurodyti kiek gaunama pinigų) ir ko (pinigų, drabužių, laikraščių) ir kiek prašoma. Prie prašymo reikia pridėti rekomendaciją. Rekomendacijas geriausia gauti iš žinomų lietuvių ar jų organizacijų.

Balfo įstaigoje Muenchene nuo balandžio 1 d. paliekamas vienas tarnautojas, kurio pareigos bus daugiau reprezentacinio pobūdžio. Todėl Balfo Centro Valdybos nutarimu Vasario 16 Gimnazijai yra perduotas senas Balfo automobilis, rotatorius, rašomoji mašinėlė.

CHICAGO

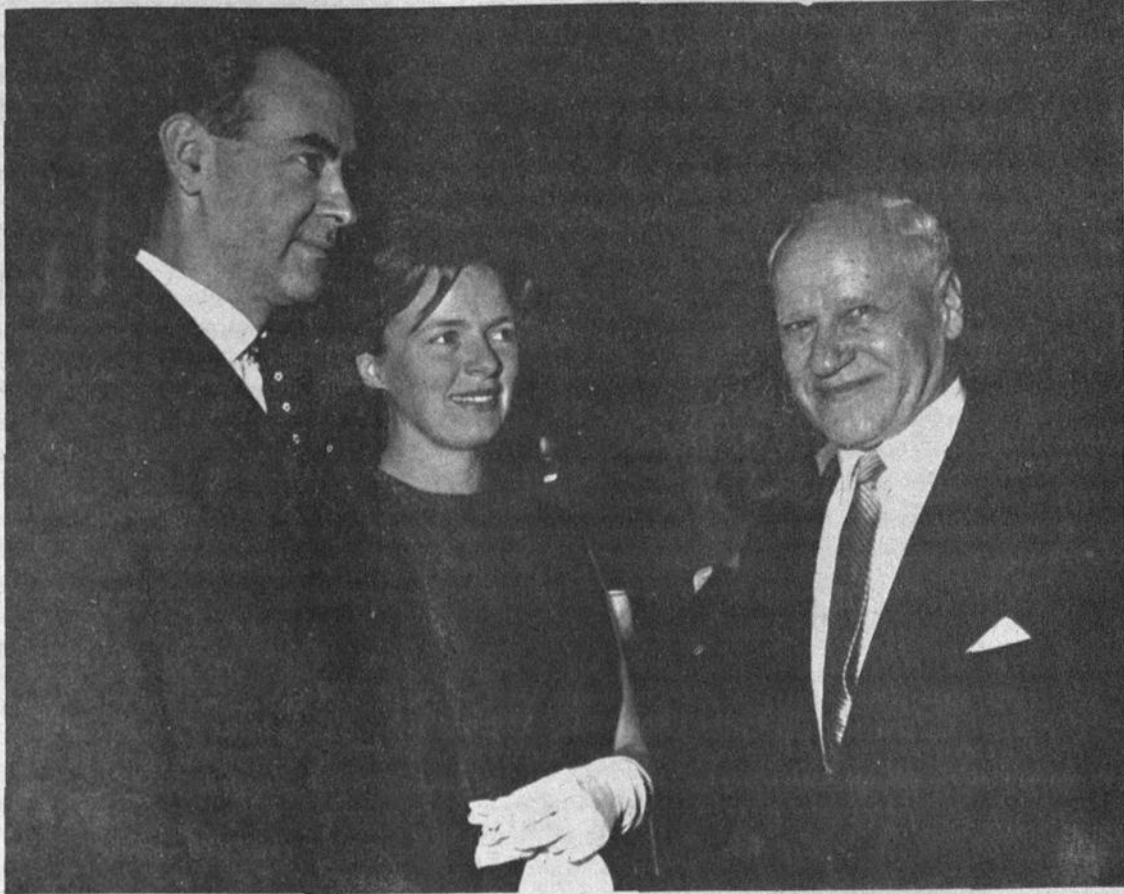
Talka Eglutei

Š. m. vasario 21 d. D. Augienė buvo sukvietusi savo bute švietimo ir spaudos darbuotojų pasitarimą vaikų laikraščio Eglutės reikalui. Pasitarimo dalyviai buvo išsamiai supažindinti su dabartiniu Eglutės statusu. Vieningai sutarta laikraščio redakcijai ateiti į talką, paraginant rašytojus, kviečiant dailininkus, kreipiantis į visuomenę dėl laikraščio prenumeravimo. Pareikštas noras, kad Eglutė taptų gyva ir aktuali, patiekianti ir informacinių žinių iš lietuvių vaikų mokyklinio ir organizacinio gyvenimo.

Todėl lituanistinių mokyklų ir jaunimo organizacijų bendradarbiavimas čia bus labai laukiamas. Mokytojų ir vadovų atrinkti vaikų rašiniai, piešiniai, bei nuotraukos apie žymesnius darbus būtų ne vien graži reprezentacija, bet ir vaikų pratinimas prie spaudos darbo. Numatyta kreiptis ir į Pedagoginį Lituanistikos Institutą, kviečiant įsijungti į vyresniųjų bendradarbių eiles.

Reikia tikėtis, kad Eglutės, kaip vienintelio vaikų laikraščio, reikalas kiekvienam mąstančiam lietuviui bus suprantamas ir jautrus.

Be daugelio kviestųjų ir talkininkauti pasižadėjusių, pasitarime asmeniškai dalyvavo Tėvynės žvaigždulės

Argentinijos ambasadorius Amerikai dr. Roberto T. Alleman ir ponė (kairėje), apsikanę Vasario 16 progą Lietuvos pasiuntinybėje Washington, kalbasi su Lietuvos atstovu J. Kajecku. Murillo nuotrauka

JAV valstybės sekretoriaus Dean Rusk žmona, apsilkankiusi Lietuvos pasiuntinybėje Washington Vasario 16 progą, tarp svečių. Iš kairės: E. Jurgelienė, Kinijos ambasadoriaus Tsang žmona, Mrs. Dean Rusk, kun. G. Sabaitis ir kun. J. Ryan. De Kun nuotrauka

redaktorius ir Roselando Lituanistinės Mokyklos vedėjas J. Plačas, Donelaičio Lit. Mokyklos mok. Sukelienė, p. Kasniūnas, dail. Kaupas, p.p. N. Užubalienė, N. Bindokienė, Beleskienė, B. Balšaitytė, Alkaitis iš Clevelando ir Danutė Augienė, pasitarimo iniciatorė. B. B.

LB GAGE PARKO APYLINKĖS SUSIRINKIMAS

Vasario 24 d. Čiurlionio Galerijos patalpose LB Gage Parko apyl. pirm. Viktoras Binkis, atidarydamas susirinkimą pabrėžė, kad Gage parko ribose gyvena didelis skaičius lietuvių, išsimėtęs po plačią apylinkę ir dažnai vienas kitą sutikęs sveikinasi angliškai, nors jau čia kalbina lietuvių esant. Susirinkimo tikslas -- susipažinti. Pažymėjo, kad Gage parko ribose daug lietuviškų kultūrinių įstaigų. Svarbiausia -- Jaunimo Centras.

Vicepirm. Gedimino Kazėno pakviestas "Mūsų Lietuvos" autorius Bronius Kviklys kondensuotoje paskaitoje pažymėjo, kad Adomas ir Ieva buvę pirmieji tremtiniai šioje žemėje. Žydai 2000 metų trėmimo pasiliko žydais. Gimimas nustatęs tautybę. Jei norime atsilyginti tėvynėje okupaciją kenčiantiems - išliksime žionai lietuviams. Emigracijoje pirmieji 3-5 metai yra karštos kovos už tėvynės išvadavimą metai. Sekantieji 5-10 metų darbinios veiklos, o likusieji 20-25 metai emigracijoje yra susiskaldymo metai. Kaip mūsų pirmieji emigrantai taip ir mes elgiamės. Per daug politinių veiksmų. Jie kainuoja. Nukenčia kultūriniai tautos reikalai. Netikslu kovoti dėl tėvynės išlaisvinimo be plano. Didelių užsibrėžtų tikslų nepasiekama, mažesni pasiektini dėlto nukenčia. Lietuvių tėvams išlaikyti lietuvių vaikuose turi

Išpūdinga SLA šventė New Yorke

Susivienijimo vadovybės suvažiavimo metu, vasario 22 d. organizacijos centre New Yorke buvo retos iškilmės, kurių metu paminėta Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 45 sukaktis, prisiminta tautinio atgimimo laikraštis Aušra, nuo kurios pasirodymo šiemet yra sukakę 80 metų, pagerbtas Aušros įsteigėjas dr. Jonas Basanavičius, redaktorius dr. Jonas Šliupas ir kiti aušrininkai, o taip pat iškilmingai pradedamas narių prašymo vėjus -- NAUJOJI AUŠRA.

Į iškilmes atsilankė visa eilė Susivienijimo vietos veikėjų ir svečių. Jų tarpe buvo Lietuvos generalinis konsulas J. Budrys, Lietuvos Laisvės komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas, to komiteto narys K. Bielinis, Vliko prezidiumo narys J. Audėnas ir kt. Taip pat dalyvavo visa SLA Pildomoji Taryba: prez. P.P. Dargis, S. Gegužis, išdininkė Nora Gugienė ir daktaras kvotėjas dr. S. Biežis, sekr. B. Pivaronienė, išdo globėjai E. Mikužlūtė ir adv. S. Bredes. Iš Pittstono, Pa. buvo

padėti vaikų darželiai, Garbėtų darželių mokytojams, jaunimo organizacijoms.

Meninę programą išpildė Alvydas Vasaitis, paskambinęs Čaikovskio koncertą numeris pirmas, o Roma Mastienė, Vasaičiui akompanuojant, padainavo S. Čerionės "Lietuvos Laukus", Šu-berto "Žuvelė" ir M. Dostal iš italų kalbos pačios dainininkės išverstą ir pirmą kartą viešai padainuotą "Tėviškes lauką". Bisiui dar padainavo Mascagni "Myli, nemyli".

Diskusijose Stasys Gečas pranešė apie buvusį LB apygardos atstovų suvažiavimą.

LB Apygardos pirmininkas Petras Vėbra apygardos vardu, sveikino skyrių, aktyvinant visuomeninę veiklą ir linkėjo jam sėkmės.

Bronius Kviklys prašė visus siųsti jam Lietuvos miestų nuotraukų ir aprašymų ruošiamam išleisti veikalui.

Prie kuklių vaišių stalų skyriaus nariai ir jų svečiai kultūringai pabendrė, pageidavo daugiau tokių pobūvių.

V.A. Račkauskas

LB Gage Parko apylinkės valdyba ir bendravimo pobūvio programos išpildytojai. Stovi iš kairės: Alvydas Vasaitis, Viktoras Binkis, Bronius Kviklys, Roma Mastienė, Jonas Kaunas, Dana Kurasienė, Stasys Gečas ir Gediminas Kazėnas. V.A. Račkausko nuotrauka

atvykusi žinoma SLA veikėja Nelė Bayorienė.

Iškilmes pradėjo sekretorė B. Pivaronienė. Ji savo vaizdžią kalbą nušvietė šios šventės prasmę. Iškilmė vadovauti pakvietė prez. P.P. Dargį.

Ilgėsnio ir jautrių žodžių prez. P.P. Dargis priminė mūsų tėvynės sunkią dalį ir Susivienijimo vaidmenį tautos kovoje už savo teises tiek praeityje tiek šiais laikais.

-- Šiame vajuje, -- kalbėjo P.P. Dargis, -- visų mūsų pareiga yra daugiau lietuvių įjungti į Susivienijimą. Turime siekti, kad mūsų broliškoji organizacija ne tik savo finansiniu pajėgumu, bet ir didesniu lietuvių jėgų sutelkimu galėtų būti stipri ir patvari užnugarui kovoje už Lietuvos laisvę ir jos nepriklausomybės atstatymą.

Toliau, P.P. Dargio pakviestas, kalbėjo Lietuvos generalinis konsulas J. Budrys. Jis pasidžiaugė SLA gražia tradicija minėti mūsų tautos šventę Vasario Šešioliktąją. Tokiais minėjimais svarbu parodyti pasauliui savo valią ir ryžtingą norą būti nepriklausomais. Tenka tikėti į momentumą, kuris atneš didelę permainą ir tame pasauliniame sukrėtime turės žlugti sovietinė vergija. Visos tautos, o tarp jų ir Lietuva, vėl bus laisvos.

Lietuvos gen. konsulas New Yorke J. Budrys kalba SLA Naujosios Aušros vajeaus iškilmėse.

Po konsulo J. Budrio kalbos Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas pažvelgė į tarptautinius santykius, kurie veikia ir mūsų kovą Lietuvai laisvinti.

Vliko prezidiumo narys J. Audėnas prisiminė, kad Vilniuje, kur 1918 m. buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybės atstatymas, šioji tautos šventė tebuvo minėta tik vieną kartą, būtent 1940 m. vasario 16 d. Jis papasakojo to minėjimo gražius išpūdžius.

K. Bielinis, Laisvės komiteto narys ir senas kovų dalyvis už mūsų tautos teises, savo trumpame žodyje išskėlė dabartinės Lietuvos okupacijos nuožmą priešpūdą, kokios lietuvių tauta savo istorijoje dar nėra turėjusi. Kovai už laisvę turime žymiai daugiau jėgų sutelkti. Jis džiaugėsi, jog Susivienijimas dirba realų darbą, stiprindamas ir telkdamas jėgas mūsų kovai.

Baigus kalbas, prez. P.P. Dargis visiems nuširdžiai padėkojo už pareikštas mintis kartu primindamas, kad SLA buvo ir liks lietuvių tvirtovė, lyg koks stiprus ažuolas, ginąs tautą nuo siautėjančių audrų.

Sekretorė B. Pivaronienė visus dalyvius pakvietė prie vaišių, kurių metu praleista pora malonių valandų.

Šios iškilmės Susivienijimo centre buvo reta organizacijos šventė. Pareikštos mintys daugeliui pasakė, kad Susivienijimas nėra vien tik apdraudaus organizacija, jam taip pat rūpi lietuviškėji ir mūsų tautos gyvybiniai reikalai.

Iškilmės buvo įamžintos į filmą, kurį susuko J. Kiaunė, talkininkaujant A. Jurgėlai. Reikia tikėtis, kad filmas galės būti parodytas kuopose. Šventė visiems paliko gražų ir malonų įspūdį. (k)

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
PRENUMERATĄ

A. A.

GIACENTAI TRAINAVIČIENEI

Lietuvoje mirus, jos dukrai BIRUTEI PAPROCKIENEI, sūnui VINCUI TRAINIUI ir jų šeimoms reiškiamo nuosirdžiai ir gilią užuojautą

Stasė ir Stepas Malėnai

Mielą kolegę

DAGMARĄ JURCIENĘ

ir jos šeimą, brangiai motinai mirus, nuosirdžiai užjaučia ir kartu liūdi

P. Šepetys ir šeima